

Beeldkwaliteitplan

Buitenplaats Koningsweg

Culturele enclave op de Veluwe in Arnhem

MVRDV

Buro Harro

KondorWessels Projecten

November 2017

Inhoudsopgave

1. Masterplan	7
1.1 Achtergrond	9
1.2 Plan	17
1.3 Materialen	31
2. Deelgebieden	41
2.1 Kamp Koningsweg Noord	43
2.2 Zeven Provinciën	53
2.3 Bos en Heide	61
3. Algemeen	71

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 (Masterplan) beschrijft de strategie voor het hele terrein. Voor Buitenplaats Koningsweg geldt dat het landschap zoals in dit document wordt beschreven als geheel door KondorWessels Projecten aangelegd wordt (of als u dit leest, wellicht al aangelegd is).

De gebouwen op Buitenplaats Koningsweg worden echter grotendeels individueel verkocht en ontwikkeld. Daarom is het van groot belang dat de ruimtelijke visie op het terrein en het beoogde beeld heel duidelijk aan alle betrokken partijen wordt uitgelegd zodat iedereen los van elkaar toch naar hetzelfde, samenhangende beeld toewerkt.

Hoofdstuk 2 (Deelgebieden) zoomt in op de verschillende gebieden van het terrein met elk hun eigen inrichting, sfeer en uitgangspunten. Om aan te sluiten bij het totaalbeeld voor dit terrein, ook als u hier aan de slag gaat, zijn per gebied een aantal richtlijnen beschreven.

Hoofdstuk 3 (Algemeen) gaat over een aantal thema's en principes die gelden voor het hele gebied. Ook worden hierin uitgangspunten beschreven voor het toekomstige beheer van het terrein dat grotendeels door de toekomstige eigenaar van het landschap, de Gemeente Arnhem, georganiseerd zal worden.

Voorwoord

Het beeldkwaliteitplan voor Buitenplaats Koningsweg in Arnhem, opgesteld in opdracht van KondorWessels Projecten, maakt onderdeel uit van het bestemmingsplan en is het sturingsinstrument waarmee de beoogde kwaliteit in de uitvoering van deelprojecten en toekomstig beheer van het terrein zal worden bewaakt. De gemeente zal omgevingsvergunningen toetsen aan het beeldkwaliteitplan. Het beeldkwaliteitplan zal tevens onderdeel zijn van de koopovereenkomst. Op het moment dat er een VVE zal worden opgericht zal het beeldkwaliteitplan tevens worden opgenomen in de Splitsingsakte en Huishoudelijk Reglement.

Ook bij het toetsen van de aanvragen voor bouwvergunningen voor de Rijksmonumentale gebouwen vormt dit document het uitgangspunt.

Buitenplaats Koningsweg, aangelegd in opdracht van het Duitse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog en later gebruikt als Nederlands legerterrein krijgt met de herontwikkeling een toekomst die recht doet aan het verleden, het bijzondere landschap en de architectonisch waardevolle gebouwen op het terrein.

De afgelopen jaren is de ontwikkeling van Buitenplaats Koningsweg als een bruisende culturele enclave tussen historie en natuur, open van karakter en verbonden met haar omgeving, al in gang gezet. Het terrein is geprogrammeerd met diverse culturele activiteiten en tentoonstellingen en de eerste pioniers hebben zich al op de Buitenplaats gevestigd. Bij de verbouwingen die in deze fase al gedaan zijn heeft de voorlopige versie van dit BeeldKwaliteitsPlan al als uitgangspunt gediend.

Door met diezelfde visie en uitgangspunten met de toekomstige ontwikkelingen door te gaan wordt het terrein als architectonisch en landschappelijk eenheid ontwikkeld, met aandacht voor het verleden en kansen voor de toekomst. Midden in de natuur, maar toch verbonden met stad en samenleving. Een culturele enclave op de Veluwe in Arnhem.

MVRDV, Buro Harro en KondorWessels Projecten, November 2017

1. Masterplan

1.1 Achtergrond

Locatie

Culturele enclave op de Veluwe

Uniek aan Arnhem is zijn fantastische ligging. Er is geen stad in Nederland, maar ook ver daarbuiten, waar een enorm natuurgebied zo prominent onderdeel van de stad is.

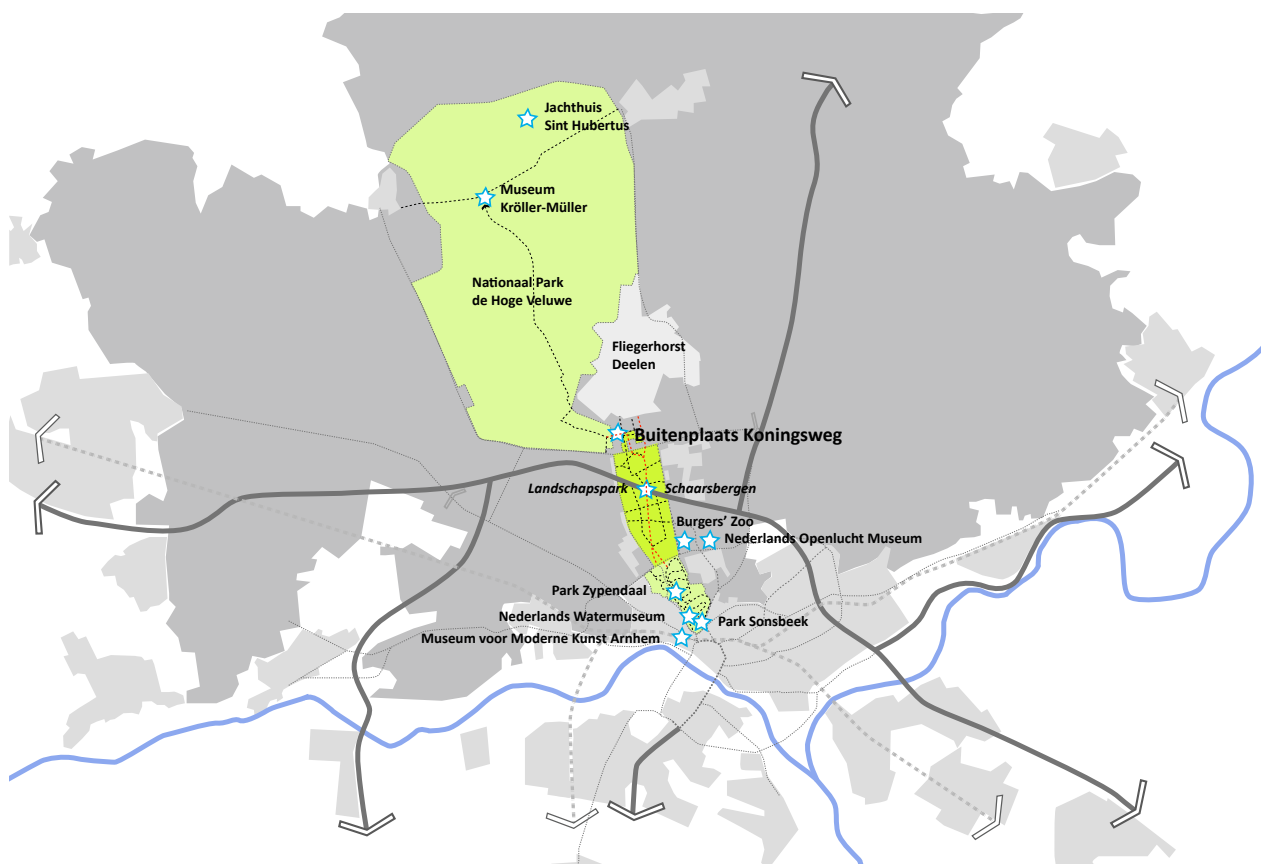
Op de Veluwe wemelt het van zwijnen en herten, zelfs de wolf staat op het punt zijn rentree te maken. 'Eindeloos' of 'aaneengesloten' zijn echter relatieve begrippen; door de vele hekwerken is de Veluwe versnipperd waarmee de migratie van dieren (en mensen) wordt belemmerd. Het streven van overheden is dan ook al jaren een 'eindeloze Veluwe' te creëren, zo min mogelijk onderbroken en met zo min mogelijk hekken, waardoor een robuuster en meer samenhangend natuurlijk systeem ontstaat. Het vrijkomen van militaire terreinen als deze kan daar flink aan bijdragen.

Middels het Sonsbeekpark is de Veluwe als een wig in de stad tot aan het stadscentrum aanwezig. Vanaf het Nederlands Openluchtmuseum en Burgers' Zoo raakt de Veluwe echter versnipperd. Hekken, infrastructurele barrières als de A12, omheinde attracties en doodlopende paden zorgen ervoor dat dit gebied een wat schimmig, diffuus gebied is dat zelf geen attractie vormt en de unieke relatie tussen Arnhem en de Veluwe verhindert. Nationaal Park de Hoge Veluwe, met daarin Kröller-Müller is een wereldattractie dat echter door de versnipperde link tussen de stad Arnhem en de Veluwe nauwelijks iets met Arnhem heeft.

Deze versnippering is voor een groot deel het resultaat van de militaire geschiedenis van dit gebied. Tijdens WOII werd hier door de Duitsers het grootste militaire vliegveld in bezet gebied gebouwd: 'Fliegerhorst Deelen', met kazerneterreinen vermomd als

boerendorpjes en vliegtuighangars als boerenschuren. Het had een omvang van het huidige Schiphol en er zijn thans meer dan 200 bewaard gebleven gebouwen (waarvan velen tot Rijksmonument zijn verklaard). Na de oorlog zijn deze terreinen door Defensie in gebruik genomen en uitgebreid. De overblijfselen van 'Fliegerhorst Deelen' vormen verspreid over bos, heide en akkers, een onbekend cultuurhistorisch landschap, een soort grote variant van het openluchtmuseum, met nepdorpjes en boerderijen.

Dit Beeldkwaliteitplan heeft betrekking op twee van deze Duitse kazernedorpjes, Kamp Koningsweg Noord (KKN) en Zeven Provinciën (ZP). Nadat defensie deze terreinen heeft afgestoten worden ze nu ontwikkeld tot een toegankelijk en voor publiek opengesteld terrein. Hierdoor wordt het vergeten verleden van dit gebied deels ontsluit en kan de verbinding tussen Arnhem en de Veluwe weer worden versterkt. De strategische ligging van het terrein vlak naast de Ingang van Park de Hoge Veluwe maakt dat het een 'stepping stone' tussen Arnhem en de Hoge Veluwe/Kröller-Müller kan worden. Daarom is er voor gekozen Buitenplaats Koningsweg te ontwikkelen als 'culturele enclave'; een plek waar kunst en landschap, wonen en werken, bijzondere natuur en bijzondere architectuur hand in hand gaan. Zo legt het terrein ook inhoudelijk de link tussen Arnhem, dat met de Sonsbeektentoonstelling en het Museum voor Moderne Kunst echt een stad van kunst en landschap is, én met Kröller-Müller, waar diezelfde combinatie zo geweldig samengaat.

Culturele corridor

Opgave

Publiek Programma van Eisen (PPvE)

Uitgangspunt voor dit Beeldkwaliteitplan is het Publiek Programma van Eisen (PPvE), vastgesteld in de gemeenteraad van Arnhem, 29 september 2008, waarin de randvoorwaarden zijn geformuleerd voor de verkoop en ontwikkeling van dit voormalig defensie terrein.

Cultuurhistorische waardestelling en Effectrapportage (CHER)

In 2007 heeft in opdracht van Dienst Landelijk Gebied (DLG) een uitgebreid waardestellend onderzoek naar de cultuurhistorische betekenis van het complex en de vele gebouwen plaatsgevonden en vormt een onderdeel van het Publiek Programma van Eisen.

Deze cultuurhistorische waardestelling en Effectrapportage (CHER) is begeleid door deskundigen op het gebied van cultuurhistorie en monumenten van De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), provincie Gelderland en gemeente Arnhem. De coördinatie lag bij het Gelders Genootschap te Arnhem

Publiek Programma van Eisen

'Met de ontwikkelingsvisie 'Zichtbaar verleden' wil DLG glans geven aan het complex door de herontwikkeling van het militaire erfgoed en het versterken van het Veluwe karakter. Op basis van de consultaties met provincie, gemeente en dorpsraad Schaarsbergen en aangevuld met de verschillende onderzoeken naar de actuele waarden op het terrein is de ontwikkelingsvisie (zie bovenstaand kaartbeeld) gemaakt. (...) Bij de herontwikkeling wordt uitgegaan van de volgende algemene uitgangspunten:

1. Gedeeltelijk herstel van het landgoedkarakter van vóór de Tweede Wereldoorlog. Dat betekent dat de gebouwen aan de noordzijde van het complex op KKN grotendeels gesloopt worden. Dit is een uitwerking van de zoneringsswens uit het Ruimtelijk Ontwikkelingskader en de uitgangspunten uit het Bestemmingsplan Arnhem Noord.

2. Het cultureel militair erfgoed staat centraal bij de herontwikkeling. Dat betekent concentratie van de nieuwe functies en gebruiksvormen op de oorspronkelijke gebouwenconfiguratie van de voormalige Duitse Vliegerhorst Deelen uit de Tweede Wereldoorlog. Dat geeft invulling aan het gewenste behoud van de cultuurhistorisch waardevolle (rijks) monumentale bebouwing.

3. Het gebied wordt grotendeels toegankelijk voor mens en dier. Nieuwe functies met een hek eromheen zijn ongewenst. De historie van dit bijzondere gebied in Arnhem Noord wordt weer volledig zichtbaar voor de samenleving, na meer dan 60 jaar 'camouflage'.

4. Het zoekgebied voor 'vervangend' rood als compensatie voor de

zeer omvangrijke sloop van meer dan 50% van het complex is beperkt gehouden. Het concentreert zich in principe geclusterd op enkele historische plaatsen uit de Tweede Wereldoorlog. Op KKN betreft dit de drie, ter hoogte van de Koningsweg verdwenen, tweelaagse legeringsgebouwen. Op ZP gaat het om één gebouw dat na de Tweede Wereldoorlog vervangen is door een groter nieuw gebouw en de eventuele reconstructie van één gebouw dat ingrijpend is verbouwd.

5. De herbouw vindt plaats vanuit historisch perspectief, qua maatvoering, bouwvolume en aanzien van de buitenzijde. De bijbehorende bouw- en architectuuropgave, inclusief de gebruikte materialen, vormen daarmee een spannende gebeurtenis én een uitdaging in het vinden van een balans tussen zichtbaarheid (van het oude) en camouflage (van het nieuwe). Het is de uitdaging eigentijds te bouwen, geïnspireerd op het vinden van toekomstgerichte functies.

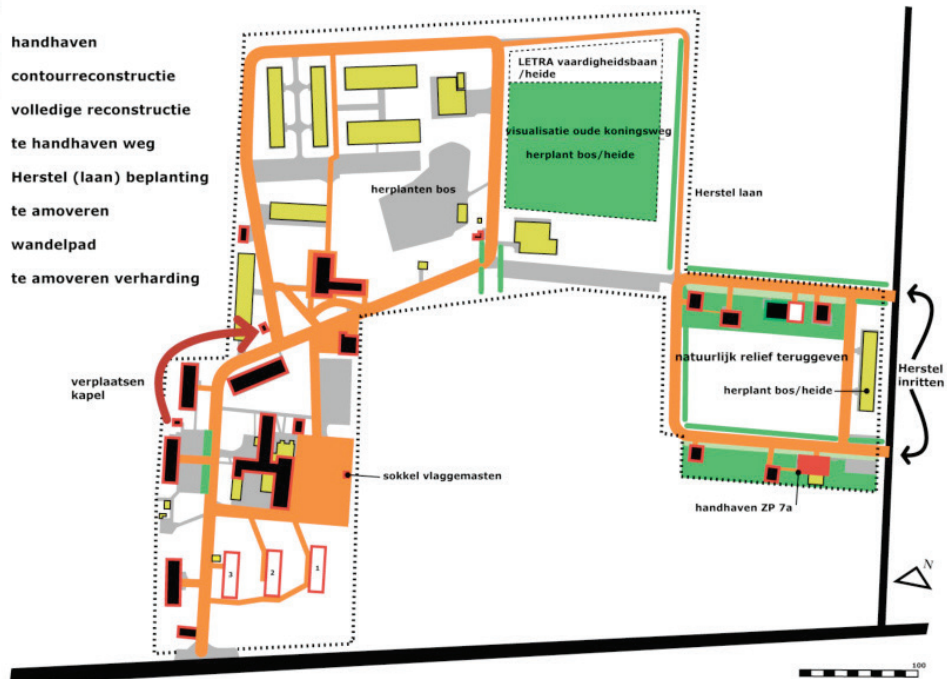
6. Voorop staat een Veluwe-uitstraling van rust en natuur. Bij 'Zichtbaar Verleden' zijn vooral functies op hun plaats in de sfeer van zorg en gezondheid, kunst en cultuur, recreatie en toerisme. Wonen in monumenten is ook een optie. De in het Ruimtelijk Ontwikkelingskader aangegeven koppeling met het project Groei-Krimp van recreatiebedrijven wordt op deze locatie niet meegenomen. Dit van wege de hoge potentiële landschappelijke en monumentale kwaliteiten.'

(p.25, Publiek Programma van Eisen)

CHER tekening

Legenda

- handhaven
- contouurreconstructie
- volledige reconstructie
- te handhaven weg
- Herstel (laan) beplanting
- te amoveren
- wandelpad
- te amoveren verharding

Visiekaart, Cultuurhistorische waardestelling en Effectrapportage (CHER) 2007

BEBOUWING

- hergebruik bestaande bebouwing
- nieuwbouw, reconstructie eigentijds
- renovatie, reconstructie
- verfraaien van exterieur en interieur
- schuif optie instructiegebouw
- sloop met behoud van 'footprint'
- optie voor ondergrondsbouwen
- sloop met behoud ondergrondse ruimte
- inplaatsen 'kapelletje'
- overige Fliegerhorst objecten

INFRA

- hoofdontsluiting
- elementen verharding
- halfverharding
- bestaande bospad
- herstel historisch padenpatroon (trace Koningsweg en KKN Fliegerhorst)
- sanering ontsluiting met behoud cunet
- herstel beide entrees ZP
- verkeersveilige inrit
- centrale parkeervoorziening (evt optie tot ondergrondsbouwen)
- aansluiten op bestaand bospadenetwerk
- optie toekomstige ontsluiting openhouden

TERREINRICHTING

- loofbosontwikkeling
- ontwikkeling droge graslandvegetatie
- behoud, versterken lanen
- bestaande boomgroepen versterken als transparante overgang
- aan te leggen bomenweide
- parkinrichting, gazon, heesters
- bestaande monumentale bomen
- aanleg kavelgrensbeplanting met doorzichten
- herstel en versterken boomsingel (lindenrij Fliegerhorst Deelen)
- indicatie wandelpad
- aanleg en accentueren groene open ruimte (ter hoogte van Scharnier)
- tuinen met groene afscheiding ZP
- begrenzing tuin gebaseerd op contour te slopen gebouw 9 ZP
- lokatie in stand te houden hekwerk (verwijdering prikkeldraad)
- onthekken met behoud van enkele betonpalen in vast ritme, maximaal hart op hart 100 m
- inpassen stormbaan of wel Letraaan
- herstel en inpassing vlaggesokkel
- te behouden waardevol open gebied
- zichtlijn, vrij uitzicht behouden en of mogelijk maken

Visiekaart "Zichtbaar Verleden"

Visiekaart, Publiek Programma van Eisen vastgesteld in de gemeenteraad van Arnhem, 29 september 2008

Cultuurhistorie

De huidige Buitenplaats Koningsweg werd in opdracht van het Duitse leger aangelegd als onderdeel van het militair vliegveld 'Fliegerhorst Deelen'. Tijdens de oorlog werd er in twee fasen gebouwen voor de huisvesting van personeel (Zeven Provinciën) en een vrouwendivisie (Kamp Koningsweg Noord) aangelegd. Na de oorlog is het terrein in gebruik genomen door het Nederlandse leger. Eerst huisvestte het de Luchtstrijdkrachten Radio- en Radarschool (1947-1959) en vervolgens de Koninklijke Kaderschool Luchtmacht (1961-1991).

Het gebouwenensemble is gedurende deze tijd aangepast en ontwikkeld aan dit veranderende gebruik: er waren bouwperiodes in 1941-1942, 1943-1944, 1947-1959, 1960-1967 en 1985-1989. Elke bouwperiode leverde gebouwen op met verschillende stijl en uitstraling. Zo lijken de gebouwen van de periode 1941-1942 op boerderijwoningen om vanuit de lucht niet te worden herkend als onderdeel van een militair complex. De gebouwen van de periode 1943-1944 zijn gestandaardiseerde kazernegebouwen die het Duitse leger ook op andere plekken in Europa heeft gebouwd. De gebouwen van 1947-1959 zijn gebouwd in dezelfde stijl als de gebouwen uit 1943-1944 en zijn in zekere zin complementair.

Gedurende de bouwperiode 1960-1967 veranderde de stijl en uitvoering van de gebouwen. Dit zette zich voort in de laatste bouwperiode 1985-1989. Doelmatigheid en minimalisme deed zijn intrede, wat in dit geval leidde tot een slechtere inpassing in het landschap en een lagere architectonische kwaliteit. Bovendien werden gebouwen uit het oorlogsensemble gesloopt of drastisch gewijzigd. Het resultaat is een gebouwenensemble met een grote diversiteit aan leeftijd, stijl en kwaliteit.

Entree Kamp Koningsweg Noord, 1944

Luchtfoto 1944

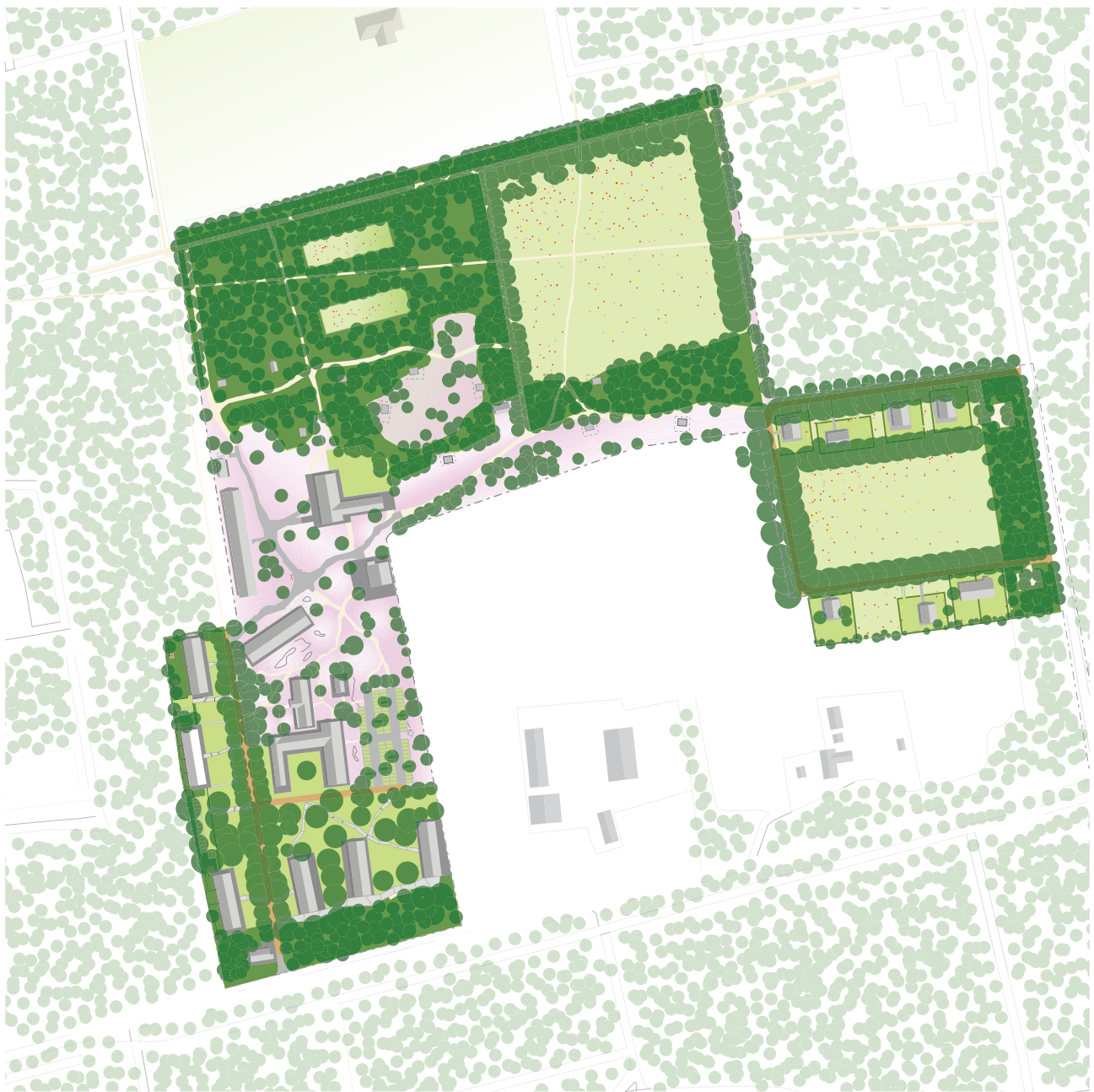
Radartoren, 1950

1.2 Plan

Plankaart

Een nieuw ensemble

Het geheel van het terrein en de gebouwen van de voormalige enclave Kamp Koningsweg Noord en Zeven Provinciën vormen een gelaagd geheel. Het oorspronkelijke oorlogsensemble is in verschillende bouwfases uitgebreid, aangepast en deels gesloopt. Door de stappen die in dit hoofdstuk zijn toegelicht zullen verschillende 'lagen' uit de geschiedenis leesbaar zijn als je in de toekomst over het terrein loopt. Tegelijkertijd vormt door de eenvoud van de terreininrichting en de samenhang in ingrepen in de architectuur het nieuwe ensemble 'Buitenplaats Koningsweg' onmiskenbaar één geheel. Een nieuw, publiek toegankelijk stukje Arnhem midden op de Veluwe waarin enerzijds de bijzondere historie is af te lezen en waar je anderzijds gewoon door de bossen kunt dwalen en je op deze bijzondere enclave stuit.

Bos

Heide

Bloemrijk grasland

Gazon

tuin

Gestabiliseerd grindpad

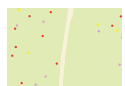
Parkeren appelplaats

Bebouwing

Klinkerweg

Grind/zandpad

Betonpad
(lichtgrijs)

Betonpad en sokkels gebouwen
(donkergrijs)

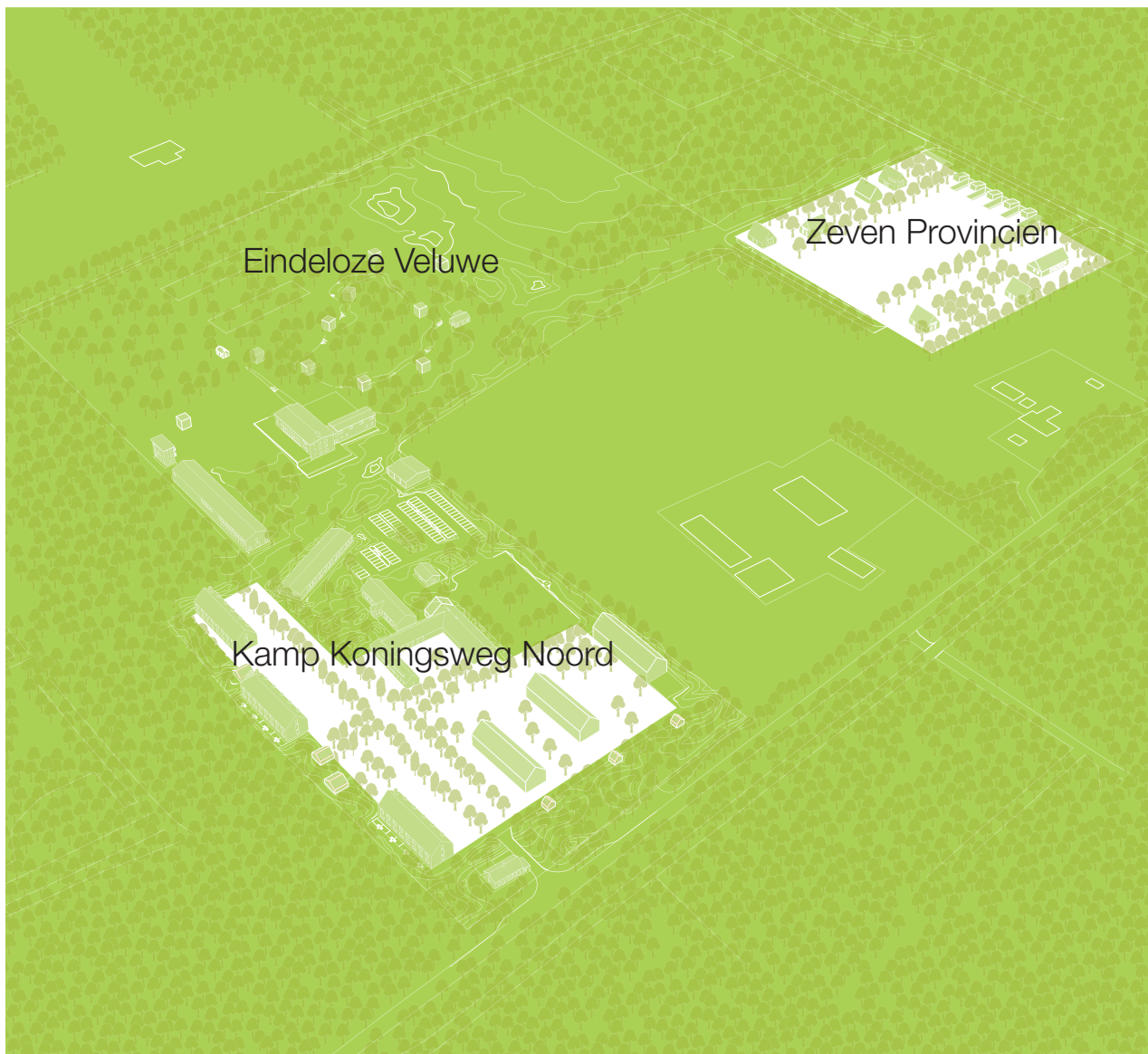

Boskamer

Onverharde informele parkeerplaats

stap 1: Reconstrueren en uitsnijden

Eindeloze Veluwe

Het uitgangspunt van de 'eindeloze Veluwe' is heel concreet vertaald naar de inrichting van dit terrein: de Veluwe wordt hier als een deken overheen getrokken. Een aaneengesloten landschap van bossen, heide en lanen verbindt omliggende natuurterreinen met elkaar voor mens en dier. De lanen, aangelegd vanaf eind 19e eeuw toen de heide langs de Koningsweg ontgonnen werd, worden hersteld. Bossen die tussen de lanen zijn aangelegd krijgen de kans zich verder te ontwikkelen nadat een aantal gebouwen zijn gesloopt. De overige velden, berm en taluds zullen omgezet worden in een glooiend heidelandschap. Doorgeknipte routes worden hersteld en de route naar het vliegveld Deelen maakt dat deze kern van de 'Fliegerhorst' weer beleefbaar wordt. Behalve dat de bewoners en bezoekers van de Buitenplaats

ongehinderd door kunnen lopen, zullen nog meer dan nu ook de reeën en vossen regelmatig te gast zijn op Buitenplaats Koningsweg.

Twee historische enclaves

Het terrein en de aanleg van de twee oorspronkelijke enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord' zijn aangewezen als Rijksmonument. In het aaneengesloten Veluwse landschap worden de twee ensembles uit WOII, Zeven Provinciën en Kamp Koningsweg Noord 'uitgesneden', als vlakken, in cultuurgebrachte enclaves in de natuur, zoals er op de Veluwe veel meer te vinden zijn. Landbouwenclaves zoals Oud Reemst of Woeste Hoeve zijn op een zelfde manier als strakke gecultiveerde enclaves uitgesneden in het stuivende en grillige landschap. Door dit prachtige contrast tussen enclaves en natuurlijke omgeving

die met de herinrichting van het terrein gemaakt wordt, wordt in één oogopslag duidelijk welke delen van het terrein behoren tot de Rijksmonumentale historische enclaves uit WOII, en wat nadien is toegevoegd. Die gebouwen komen namelijk letterlijk als 'hutjes' op de hei te staan: het gereconstrueerde oud Veluwse landschap. Zo laat het landschap zich 'lezen'. Ook de volgende stappen van het plan zijn erop gericht die leesbaarheid van de gelaagde historische opbouw van het terrein te vergroten.

Eindeloze Veluwe

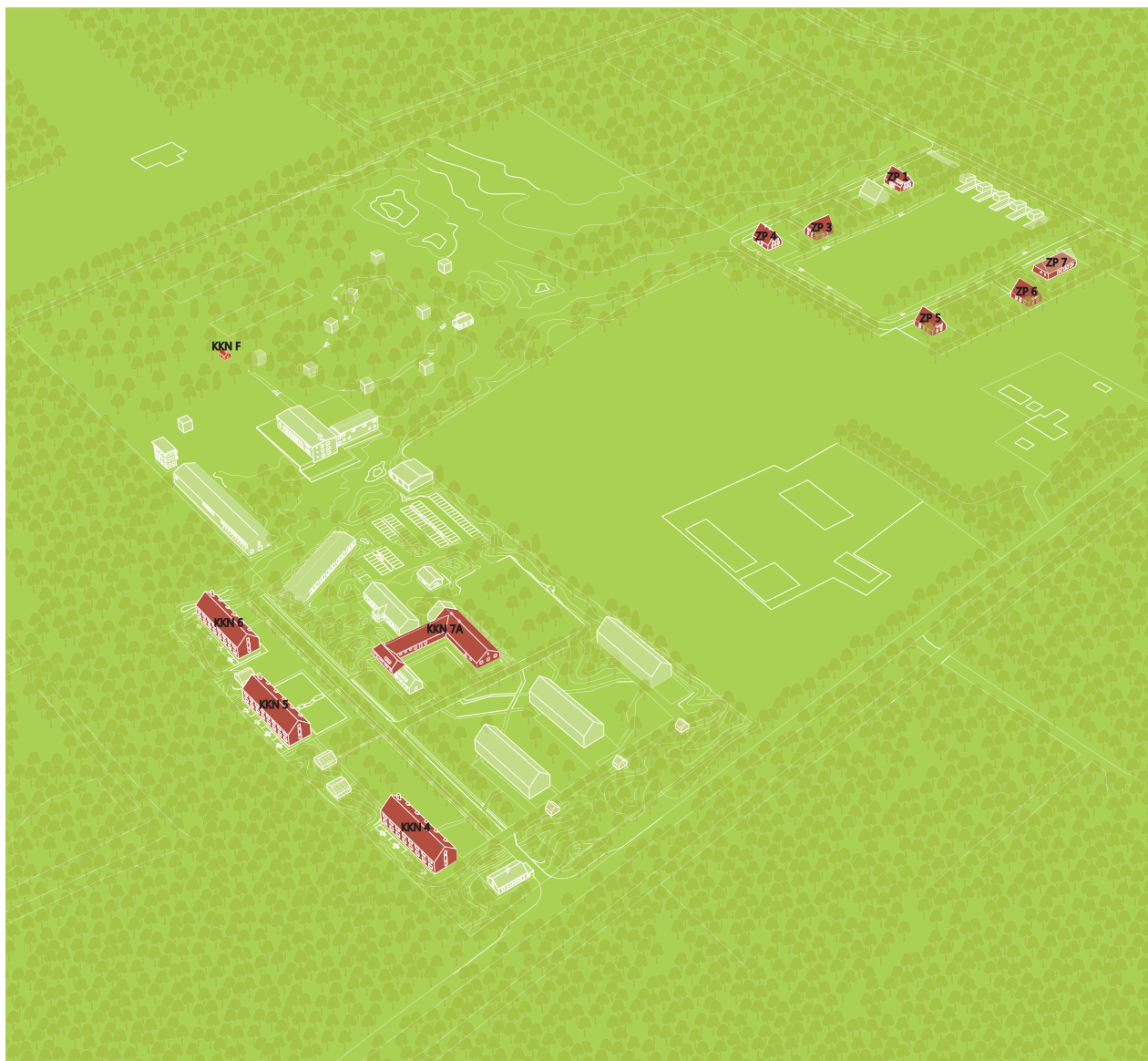
Referentie van de Veluwe die als een deken over het gebied is heen getrokken.

Twee historische enclaves

Referentie van een enclave uitgesneden in de Veluwe

stap 2: Te behouden gebouwen

Behouden

De bestaande gebouwen die behoren bij de twee oorspronkelijke enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord' uit WO II dienen zo veel mogelijk te worden behouden.

Er zijn slechts beperkte aanpassingen / toevoegingen toegestaan, deze dienen te worden uitgevoerd in de tint donkergrijs (RAL 7043), zodat duidelijk wordt welke onderdelen origineel zijn en welke onderdelen later zijn toegevoegd.

De gebouwen ZP 1,3,4,5,6, de begane grond van ZP7 en KKN 4,5,6 en F zijn aangewezen als Rijksmonumenten. Voor het verbouwen of restaureren van een Rijksmonument is een omgevingsvergunning nodig.

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van behouden

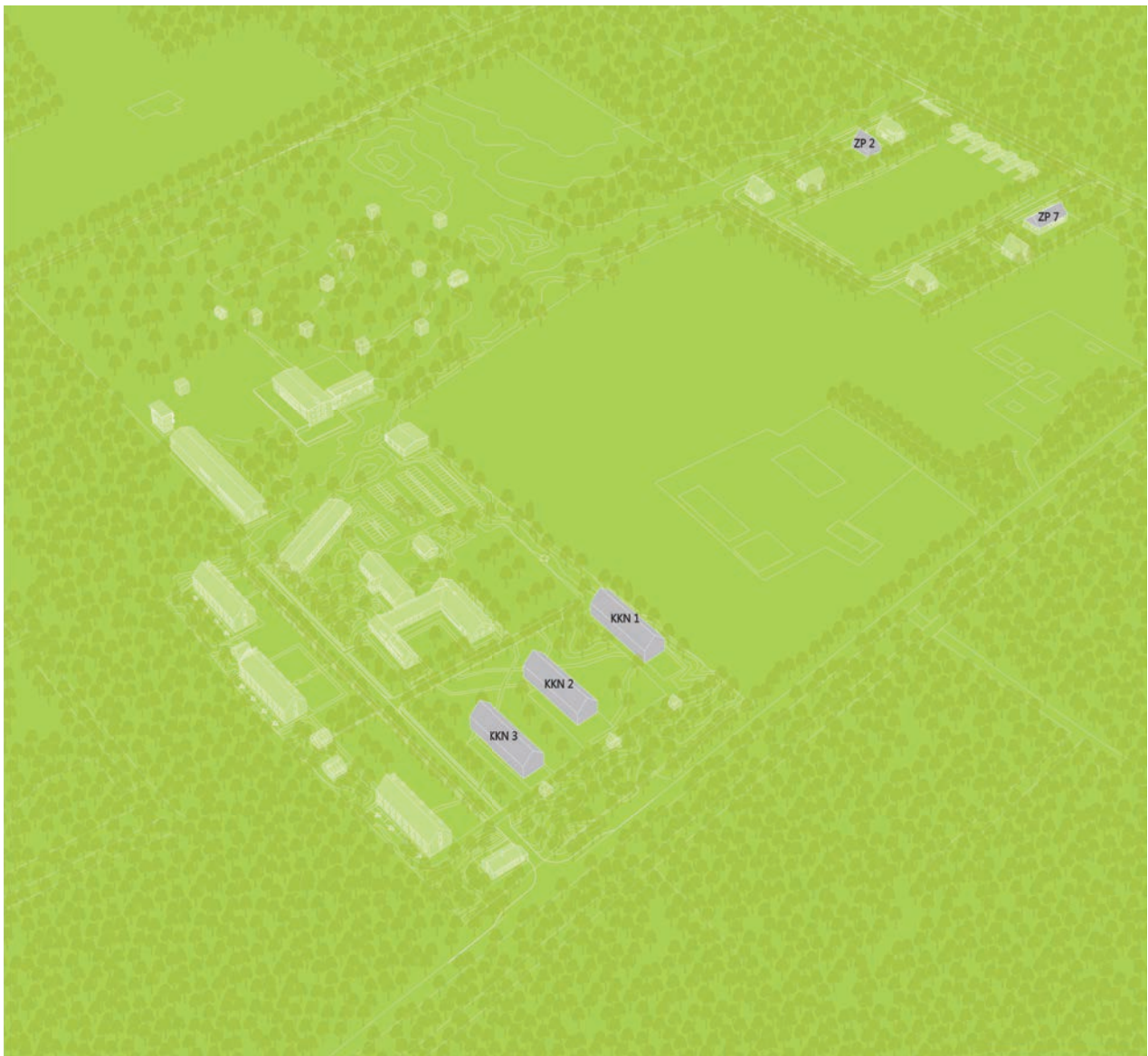
Beperkte aanpassingen / toevoegingen zijn toegestaan in donkergrijs.

Voorbeeld van behouden

Beperkte aanpassingen / toevoegingen zijn toegestaan in donkergrijs.

stap 3: Te reconstrueren bebouwing

Reconstrueren

De gebouwen behorend bij de twee oorspronkelijke enclaves 'Zeven Provinciën' en 'Kamp Koningsweg Noord' die inmiddels zijn gesloopt, dienen in contour te worden gereconstrueerd in lichtgrijs (RAL 7035). Hierdoor worden de historische ensembles weer hersteld, maar is wel duidelijk dat de gebouwen die verdwenen en in hoofdvorm teruggebouwd zijn, later zijn toegevoegd.

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van reconstrueren

De enveloppe is gereconstrueerd in lichtgrijs (KKN 1).

Voorbeeld van reconstrueren

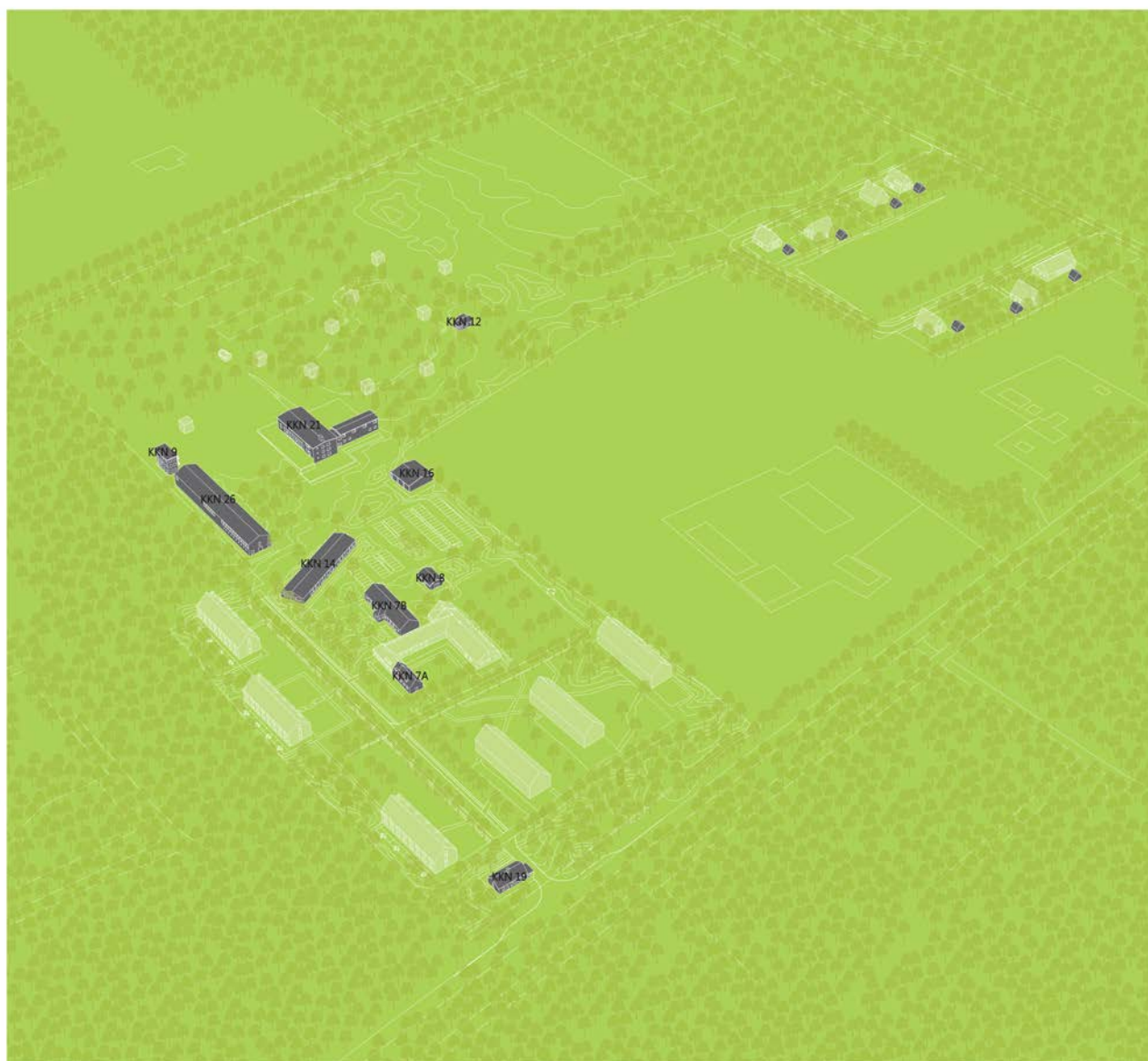
De enveloppe is gereconstrueerd in lichtgrijs (ZP 2).

Voorbeeld van reconstrueren

De begane grond moet behouden worden maar het dak is gereconstrueerd in lichtgrijs (ZP 7).

stap 4: Aanpassen/toevoegen van bebouwing

Aanpassen / toevoegen

Alle gebouwen niet behorend bij de oorspronkelijke enclaves 'Kamp Koningsweg Noord' en 'Zeven Provinciën', kunnen worden aangepast. Daarnaast kunnen bescheiden gebouwen worden toegevoegd, zolang ze het overkoepelende beeld niet te veel aantasten. Hieronder vallen de bergingen op KKN en de patio-woningen op ZP.

Alle nieuwe, hedendaagse aanpassingen en toevoegingen aan deze gebouwen dienen te worden uitgevoerd in de donkergrijs (RAL 7043) en dienen ofwel de bestaande contouren en ritmes te benadrukken ofwel zich nadrukkelijk hiervan te onderscheiden.

Hierdoor wordt duidelijk welke onderdelen origineel zijn (die hersteld worden) en welke

onderdelen later zijn toegevoegd (donkergrijs)

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen
Een terras en nieuwe raampartij is toegevoegd in donkergrijs (KKN 21).

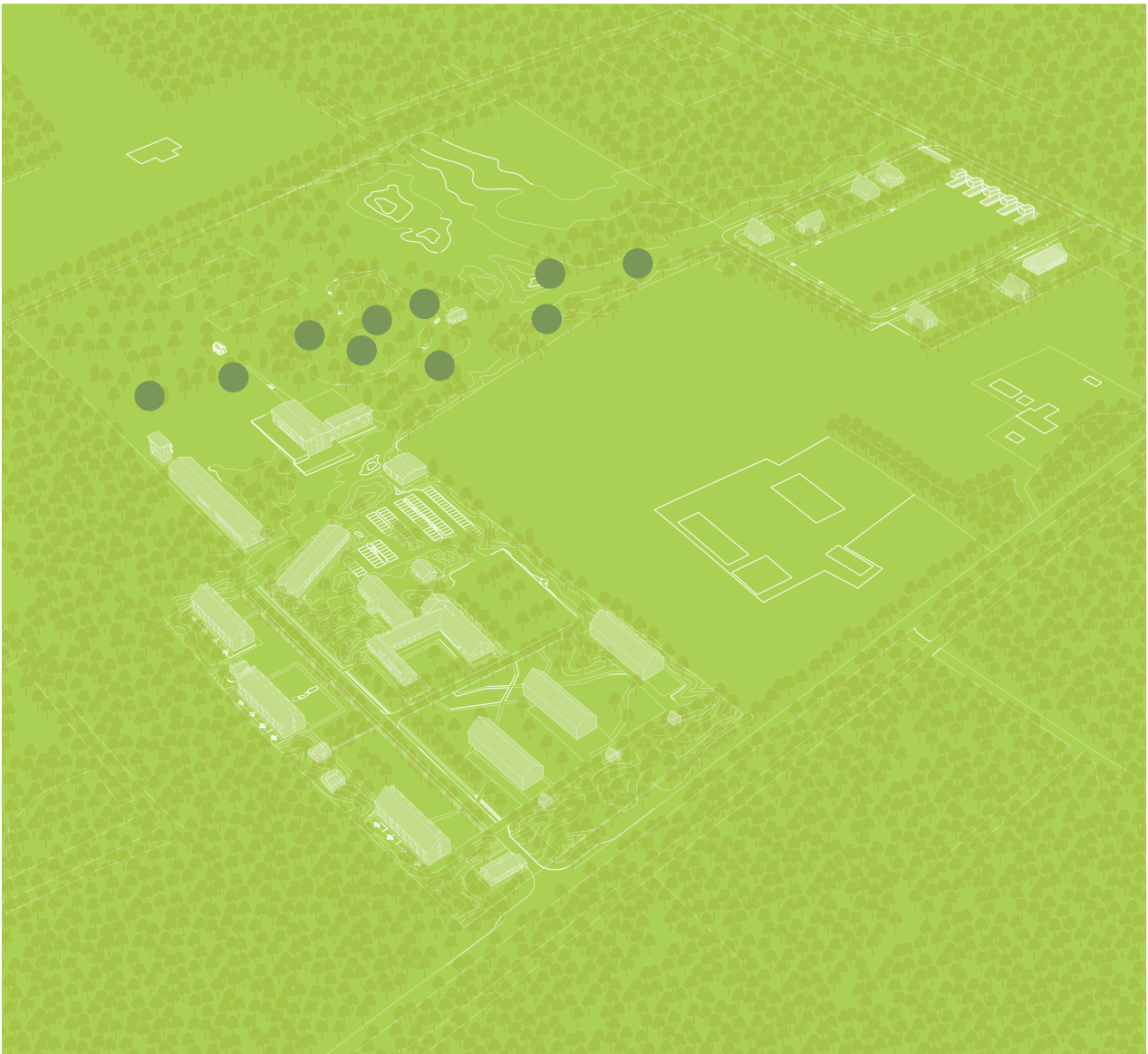

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen
Een bijgebouw en een raam in het monument zijn toegevoegd in donkergrijs (ZP).

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen
Een sokkel (terras) en nieuwe opeeningen (ramen, deuren) in gevel op KKN zijn toegevoegd in donkergrijs.

stap 5: Folly's

Folly's

In het bos is ruimte gereserveerd voor tien folly's die mens of dier op een bepaalde manier voor de gek houden en zich, net als de nepdorpjes uit de WO II, verrassend goed voegen in het Veluwe landschap.

De basis camouflage is dat alle bebouwing het terrein niet domineren maar te gast zijn in het landschap. Vanuit de folly's heb je een groot gevoel van privacy en exclusiviteit. Het thema camouflage wordt verder uitgewerkt door te verstoppen of te vermommen. Folly's kunnen opgaan in het bos of bijvoorbeeld onder het maaiveld. De folly's kunnen ook, net als de boerderijtjes op Zeven Provinciën, juist wél aanwezig zijn maar zich als iets anders voordoen, of zich op een ander niveau onzichtbaar maken, bijvoorbeeld met slimme ontwerpprincipes zoals dat van de jachthut die zweeft boven ooghoogte van het wild.

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van een folly in het bos
Cyrén & Cyrén, Zweden

Voorbeeld van een folly in het veld
SeARCH architecten, Christiaan Müller Architecten

Voorbeeld van een folly in het bos
Tham & Videgård architecten

1.3 Materialen

Benaderingen

Kleurgebruik is direct gekoppeld aan het soort benadering. Indien een gebouw van de monumentale enclave KKN of ZP wordt gereconstrueerd, dient het te worden uitgevoerd in de lichtgrijs (RAL 7035). Indien het gaat om een wijziging of nieuwe toevoeging, dient het te worden uitgevoerd in donkergrijs (RAL 7043). De nieuwe toevoegingen en aanpassingen in donkergrijs (RAL 7043) zullen minder opvallen in haar omgeving waardoor de oorspronkelijke monumentale enclave en de reconstructie in lichtgrijs (RAL 7035) duidelijk herkenbaar wordt. Zo ontstaan terugkerende kleuraccenten die de verschillende gebouwen doen opgaan in een nieuw ensemble, maar die tegelijk iets vertellen over de gelaagdheid van de gebouwen op het terrein. Omdat

gestreefd wordt naar een eenduidig beeld van gebouwen en terreininrichting, geldt dit ook voor de uitvoering van de buitenruimte. Het inrichtingsplan waarmee de monumentale enclave KKN en ZP wordt geaccentueerd wordt uitgevoerd in lichtgrijs (RAL 7035) en nieuwe terrassen dienen te worden uitgevoerd in donkergrijs (RAL 7043).

Legenda

- behouden
- reconstrueren
- aanpassen / toevoegen
- folly's

Voorbeeld van behouden

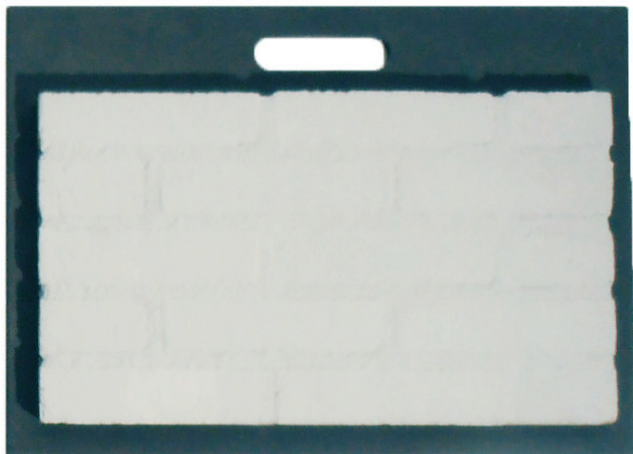
Voorbeeld van reconstrueren

Voorbeeld van aanpassen / toevoegen

Reconstructie

RAL 7035 (lichtgrijs)

gekeimde baksteen

keramische pan / tegel

beton

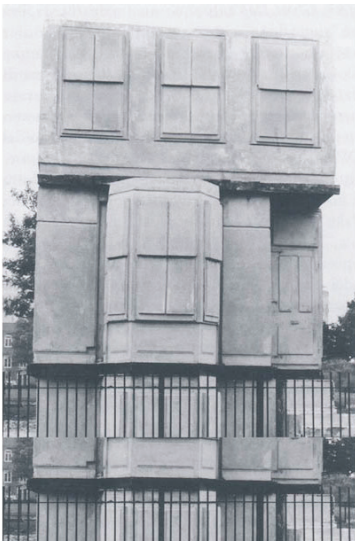

composietsteen

dakpan

Materialen in lichtgrijs

Betonafdruk van een verdwenen gebouw
Kunstwerk House, Rachel Whiteread

Herkenbaar volume in afwijkende kleur
Balancing Barn, MVRDV

Herkenbare envelop en kleur in natuurlijke omgeving
House in Nasu, Kazunori Fujimoto Architect & Associates

Aanpassen / toevoegen

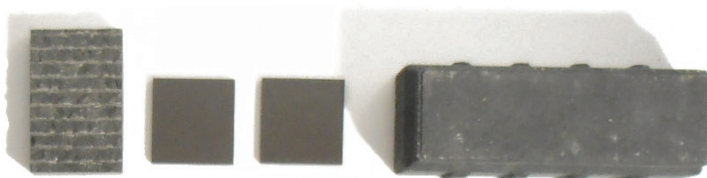
RAL 7043 (donkergrijs)

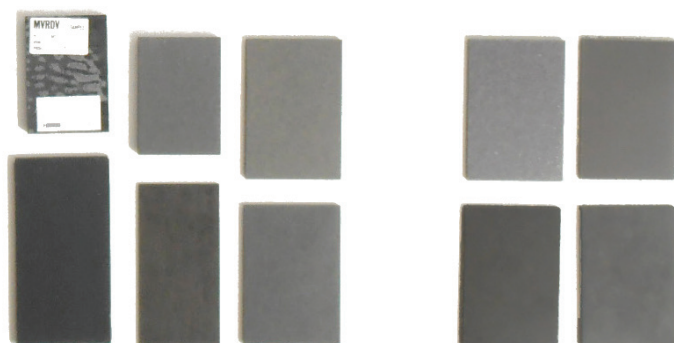
leiste

dakpan

natuursteen

natuursteen en composietsteen

beton

Materialen in donkergrijs

Aanpassingen in afwijkende materiaal, kleur, vorm en ritme
De zwarte parel, Rotterdam

Glazen pui in donkergrijs
onbekend

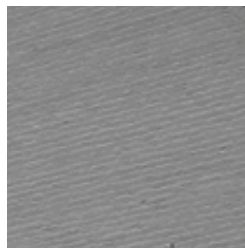

Aanbouw in donkergrijs
onbekend

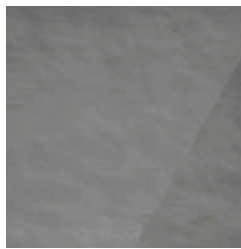
Materialen

niet zo
Onbedekte metselwerk

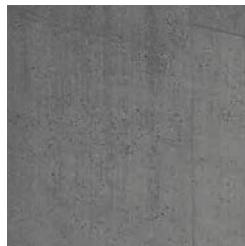
maar zo
Keimwerk

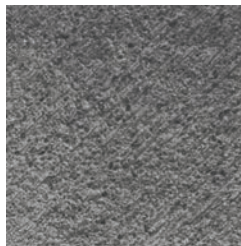
of zo
Stucwerk

niet zo
Beton zonder toeslagstof

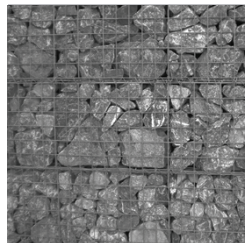
maar zo
Beton met toeslagstof

of zo
Beton geschilderd

niet zo
Natuursteen in niet egale kleur

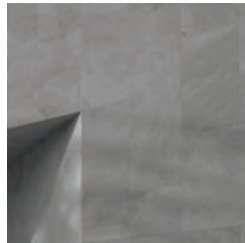
maar zo
Natuursteen in egale kleur

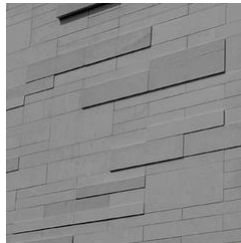
of zo
Natuursteen in egale kleur

niet zo
Composietsteen in niet egale kleur

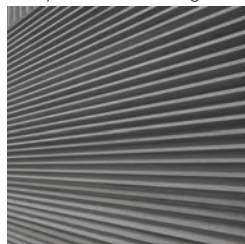
maar zo
Composietsteen met egale kleur

of zo
Composietsteen met egale kleur

niet zo
Onbehandeld hout

maar zo
Hout gelakt

of zo
Hout gebeitst

niet zo
Kozijn in afwijkende kleur

maar zo
Kozijnen in dezelfde kleur

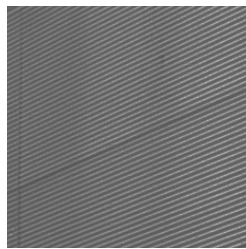

of zo
Raamomlijsting in dezelfde kleur

niet zo

Metaalplaat zonder coating

maar zo

Metaalplaat gemoffeld of gecoat

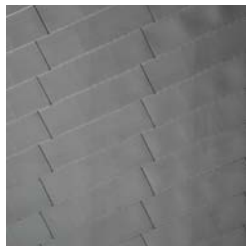
of zo

Metaalplaat gemoffeld of gecoat

niet zo

Metaalpanelen zonder coating

maar zo

Metaalpanelen gemoffeld of gecoat

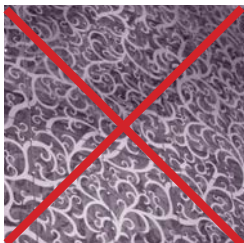
niet zo

Gekleurde ruiten

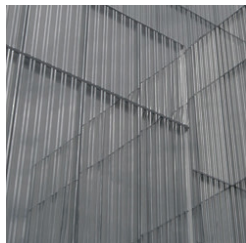
maar zo

Transparante ruit

niet zo

Gezeefdrukt glas in afwijkende kleur

maar zo

Gezeefdrukt glas in egale kleur

of zo

Gezandstraald glas of reglitglas in egale kleur

niet zo

Klinkerbestrating met grind

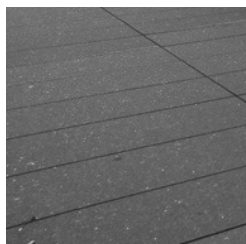
maar zo

Betonnen klinkerbestrating in egale kleur

niet zo

Tegels met gewassen grind

maar zo

Prefab betonpanelen

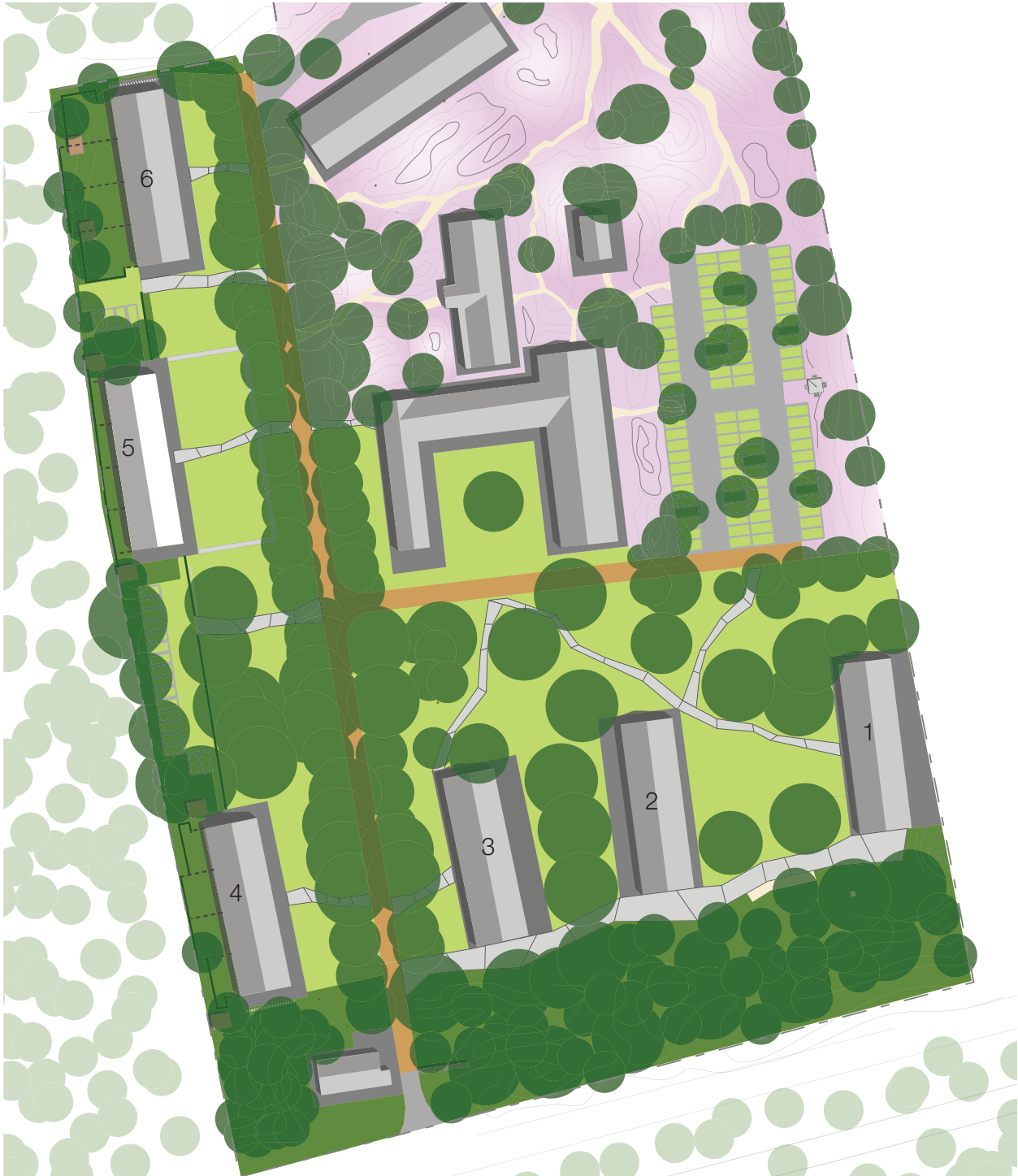

of zo

Ter plaatse gestort beton met toeslagstof

2. Deelgebieden

2.1 Kamp Koningsweg Noord

Kamp Koningsweg Noord

Campus KKN

Tussen de grote bomen en langs de oude laan staan de kazernegebouwen van

Kamp Koningsweg Noord iets versprongen op een strak tapijt van gras. Aan de rand hiervan begint het grillige bos, gescheiden door een haag, en de hei.

In de natuurlijke bosrand zijn soms nauwelijks zichtbaar functies opgenomen als tuinen, parkeren of (afval-)berging.

Rechts van de entree is in de loop der tijden een beukenbos ontstaan. In WOII hebben hier 3 kazernegebouwen gestaan, die als lichtgrijze volumes weer terug gebouwd zullen worden; KKN 1,2 en 3.

Intussen zijn in dit deel spontaan veel meer beuken opgeschoten. Doel is dat ook dit deel weer meer aansluit met de rest van KKN, dat wil zeggen: gras en bomen. Toch zal dit deelgebied dichter beplant zijn als de rest van de intact gebleven historische enclave.

Aan de zuid-rand van KKN ligt weer een grillig glooiend bos met juist wel weer weelderige ondergroei die de enclave scheidt van de koningsweg.

Paden en wegen

In het plan zijn op KKN de 2 kruisende oude lanen weer hersteld en zijn de lanen bijgeplant. De paden op KKN die de lanen verbonden met de gebouwen moeten in het verleden met knikjes om de bomen gegaan zijn. Er worden opnieuw paden knikkende paden aangelegd, verwijzend naar die verdwenen paden, logisch aansluitend op de entrees van die gebouwen. Het concept over kleur en materiaal wordt ook in deze paden toegepast: Het zijn hedendaagse toevoegingen in een hedendaagse vorm en materiaal (beton) die verwijzen naar historische paden, dus lichtgrijs (RAL 7035)

Terrassen en tuinen

Het landschap is de grote tuin op de Buitenplaats Koningsweg. Ook de campus-achtige inrichting van KKN is een aaneengesloten groene ruimte, die niet wordt opgeknipt door tuinen en afscheidingen. Dat landschap is bruikbaar en speelbaar, er worden geen (of indien noodzakelijk: zo min mogelijk) vaste, blijvende elementen in geplaatst. Rondom de gebouwen op KKN zijn nieuwe terrassen toegevoegd, als sokkels waarmee de gebouwen op het gras staan. Deze nieuwe

toevoegingen worden conform het kleurconcept dus uitgevoerd in donkergrijze kleur (RAL 7043).

Aan de voorzijde van KKN 5 lag een appèlplaats. Het grasvlak dat hier wat verdiept aangelegd wordt is ingekaderd door een betonnen zitrand waarmee het verwijst naar die appèlplaats (lichtgrijs beton dus) die een mooie openbare ruimte met een langgerekte bank vormt.

Parkeren

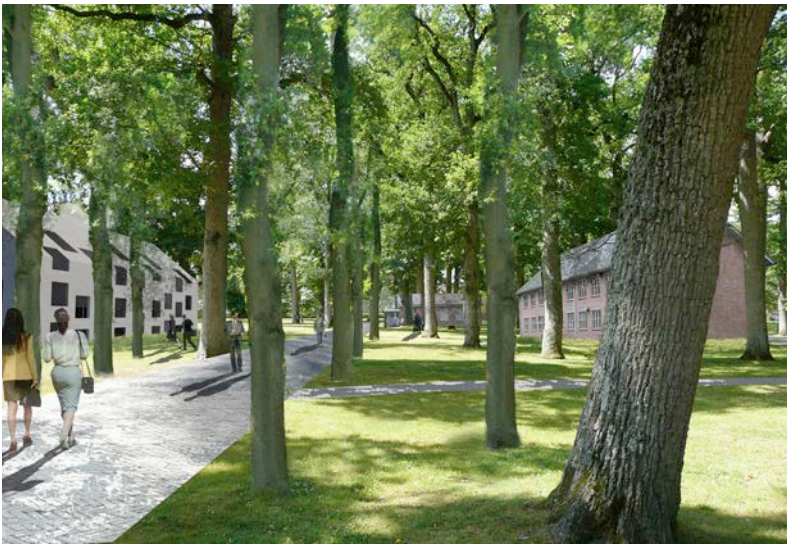
Parkeren gebeurt grotendeels op de na-oorlogse appèlplaats oostelijk op KKN, strak in het gelid voor de opgeknapte vlaggenmast.

Voor KKN 1,2,3 worden parkeerplaatsen onder de nieuwe gebouwen aangelegd, waarbij het dak tegelijkertijd als sokkel dient waarop de stoep (voorzijde) en terras (achterzijde) wordt gerealiseerd.

Tussen KKN 4,5,6 worden parkeerplaatsen opgenomen in de bosrand, achter de heg die de enclave scheidt van het bos.

Verlichting

De duisternis is een grote kwaliteit van dit gebied (omgeven door EHS en Natura 2000). Verlichting is dus terughoudend aangebracht, langs het lanenkruis en op de parkeerplaats.

Een boomrijke strakke campus

Een gereconstrueerd kazernegebouw tussen de grote bomen.

Een betonnen pad markeert de rand van het 'dienblad van gras'.

Bijgebouwen

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Geen bergingen, fietsenhokken die de ruimte van de enclave of het heidegebied versnipperen. Geen bijgebouwen midden op het veld. Geen catalogus fietsenhokken die lijken op fietsenhokken.

Utilitaire bouwwerken die nodig zijn op de enclave KKN (of ZP) doen mee in het nieuwe ensemble. Ze trekken zich zo mogelijk terug in de rand van de enclave en zijn herkenbare nieuwe gebouwen in donkergrijs (RAL 7043). Ze zijn vormgegeven als een schuurtje of een huisje, het zijn hedendaagse bijgebouwen.

Zodra utilitaire bouwwerken echt in het bos of op de hei terecht komen, buiten de enclaves, doen ze mee in het spel van camouflage van de folly's. Onherkenbaar vermomd.

Maar zo: onderdeel van het nieuwe ensemble, herkenbaar.

En buiten de enclaves, in het bos of de heide zo: utilitaire bouwwerken en bergingen vermommen zich, zoals de folly's ook doen.

Sokkels/terrassen

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Niet zo

Deze sokkels vormen zowel de privéruimten van de bewoners (eerste meters vanaf de woning), als het pad waardoor je voor de woningen langs kan lopen (laatste meter), subtiel van elkaar gescheiden maar als één geheel leesbaar.

Ze worden niet opgeknippt door schuttingen of coniferenhagen; op de stoepen aan de voorzijde rondom de gebouwen op KKN geen afscheidingen hoger dan 1,00 m tussen de verschillende woningen.

Aan de achterzijde van KKN 1,2,3,4,5 en 6 is meer vrijheid. Wel dienen de erfscheidingen tussen de verschillende woningen in de architectuur mee ontworpen te worden.

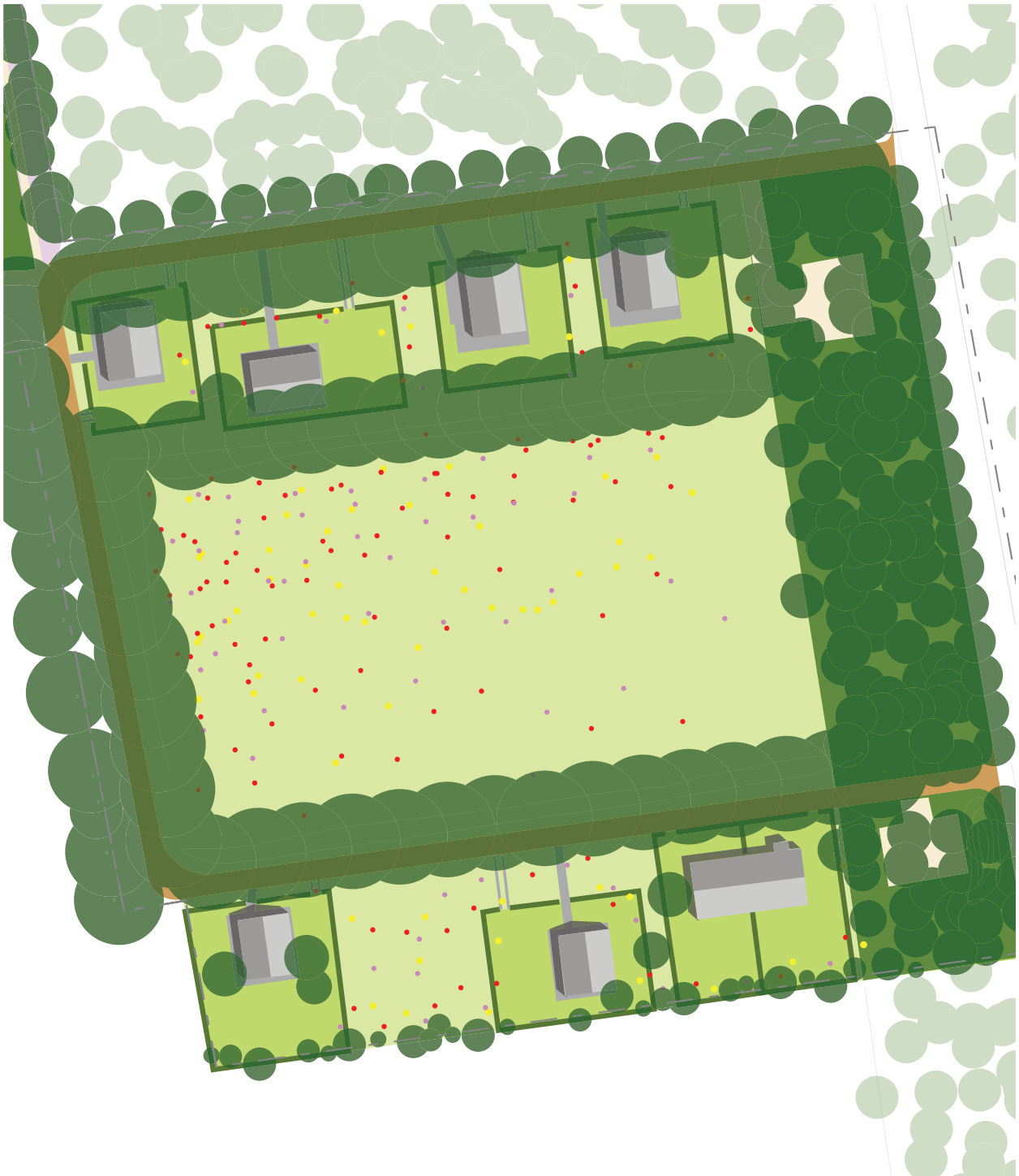

Maar zo: De eerste 2 m van de sokkel is privé, in te richten met losse objecten. De derde meter is openbaar en blijft vrij.

En zo: de terrassen aan de achterzijde van KKN 1 zijn het dak van de parkeergarage daaronder. Geen schuttingen maar erfscheidingen mee ontworpen in de architectuur.

2.2 Zeven Provinciën

Zeven Provinciën

Zeven Provinciën is een ensemble van 7 boerderijbunkers die verrassend lieflijk aan weerszijden van een weijde liggen. De boerderijtjes verspringen wat betreft afstand tot de weg ten opzichte van elkaar, met als bedoeling een nonchalante, organische indruk te maken.

Historische lanen

De klinkerwegen worden hersteld en er wordt laanbeplanting toegevoegd.

Tuinen

De boerderijtjes worden woonhuizen, met tuinen er om heen. Beukenhagen om deze tuinen heen versterken het landelijk karakter, mede omdat ze het effect van de ten opzichte van elkaar verspringende boerderijtjes benadrukken. De hagen zijn max 1,25 m hoog en zijn in eigendom en beheer bij de eigenaar van de woning.

Bloemenweide

Het weijtje, de ruimte tussen de tuinen in en de bermen bestaan uit inheemse grassen en bloemen die het agrarisch karakter versterken.

Het gebruik en de inrichting van de tuin binnen de hagen is naar inzicht van de toekomstige bewoners. Uitzonderingen zijn: de haag, het bijgebouw en elementen die behoren bij de monumenten, zoals de met 30x30 tegels verharde plint rond het monument en het tegelpad dat loopt van de straat naar de monumenten.

Parkeren

Parkeren gebeurt op eigen erf. De historische 30 x 30 betontegelpaden naar de voordeuren van de woningen en de met 30x30 tegels verharde plint rond het monument zijn nog grotendeels intact. Deze blijven bewaard en worden hersteld. Naast deze smalle tegelpaden naar de voordeur wordt op de meest aannemelijke locatie naar analogie van het boerenerf een karrenpad toegevoegd waardoor de kavel ook voor de auto ontsloten is die in het bijgebouw of elders op het erf geparkeerd kan worden. De karrensporen zijn verhard met grasbetontegels en hebben dus een informeel karakter.

Bij ZP7, een afwijkend gebouw dat sinds aanleg ook nog eens drastisch is veranderd, ontbreekt een tegelpad maar is in het

verleden de volledige ruimte tussen gebouw en weg verhard. Hier is de haag tot aan de weg getekend en bevinden zich de 2 entree's als openingen in de haag.

Er zijn twee informele parkeerplaatsen voor bezoekers in het bos bij de entree's van ZP. Deze informele parkeerplekken worden onverhard, informeel uitgevoerd.

Bijgebouw

Er is de mogelijkheid één bijgebouw te realiseren op het erf in het daartoe aangewezen zoekgebied. Ook hierbij wordt het boerenerf als referentie gebruikt. Wat betreft het toevoegen van bouwwerken, zoals een garage, berging of kippenhok, dient gelet te worden op de compositie van het erf als geheel. Op een boerenerf is het hoofdhuis het belangrijkste, de rest van de schuurtjes is ondergeschikt.

Camouflagestrategie

De aanleg van het terrein versterkt al met al het agrarische karakter van ZP, indachtig de camouflagestrategie die in WOII is toegepast, met behoud van elementen uit die tijd. De hagen, laanbeplanting en bomenrijen rondom de woningen van ZP zorgen voor een sterk ruimtelijk kader waardoor de exacte inrichting van de tuin en elementen als schommels, geparkeerde auto's etc (waar je geen invloed op hebt) nauwelijks op zullen vallen. De voorgestelde inrichting versterkt het karakter van een open wei tussen besloten zones, waarin de boerderijen zijn opgenomen.

Verlichting

Op ZP komt overeenkomstig het PPvE alleen verlichting aan de gevel. Rede: ZP ligt midden op Veluwe in de ecologische hoofdstructuur en Natura 2000 gebied en het betreft een rijksmonumentaal beschermt gebied. Alleen op twee entrees van ZP worden eventueel verlichtingsarmaturen geplaatst.

Impressie

Erf omzoomd met haag

Beslotenheid rondom de weide door lanen en tuinen

Rijksmonumentale gebouwen

'Spelregels' Zeven Provinciën m.b.t. herontwikkeling aanwezige Rijksmonumenten.

Met het oog op de Rijksmonumentale bunkerboerderijen zijn er diverse overleggen gevoerd tussen de adviseurs van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de gemeente Arnhem, van het Monumenten Advies Bureau (MAB), de betrokken architecten en ontwikkelaar KondorWessels Projecten om te komen tot 'spelregels'. De 'spelregels' hebben een plek in dit Beeldkwaliteitsplan. Dit plan wordt als onderdeel van de koopovereenkomst meegegeven aan toekomstige eigenaren ten behoeve van de herontwikkeling van deze Rijksmonumentale panden. Daar waar logisch en/of benodigd, zullen spelregels mede in bestemmingsplan worden opgenomen. Na wijziging van het bestemmingsplan én herontwikkeling zullen de panden vervolgens gereed zijn voor permanente bewoning.

Vertrekpunt voor deze spelregels zijn het daterings- en waarde stellend onderzoek uitgevoerd door Monumenten Advies Bureau in februari 2014 en een bezoek aan de betreffende monumenten door onder andere de Rijksdienst, gemeente Arnhem en KondorWessels Projecten. De onderstaande lijst is een extractie van dit onderzoek aangevuld of verminderd met hetgeen er in de verschillende bijeenkomsten is besproken.

Voor alle voorgenomen wijzigingen, ook wanneer ze voldoen aan de spelregels, is altijd een omgevingsvergunning nodig. Dit geldt zowel voor aanpassingen aan het interieur, als het exterieur. Een opgesteld plan zal, indien het ingrijpende wijzigingen betreffen, beoordeeld worden door de eerder genoemde adviseurs van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Erfgoed Arnhem en het Team Welstand en Monumenten van de gemeente Arnhem.

De overeengekomen spelregels geven de minimale kwaliteit weer, in samenspraak met bevoegd gezag geldt: Beter mag altijd!

De overeengekomen spelregels voor wat betreft exterieur en interieur zijn te vinden in onderstaande.

Exterieur

1. Wijzigingen aan de gevel zijn incidenteel mogelijk d.m.v. incisie mits;

- In de vorm van een incisie (smal-verticaal of laag-horizontaal) of in afmetingen van bestaande vensteropeningen (met behoud van bakstenen borstwering). Nieuwe toevoegingen zullen zich bij voorkeur als nieuw element manifesteren.

- Incisie worden in principe met een verdiept, terugliggend en nagenoeg niet zichtbaar kozijn uitgevoerd. Door de verdiepte plaats van het kozijn kan de dikte van de bunkermuur beleefbaar worden gemaakt.

- Deze incisie in principe met een verdiept, terugliggend, en nagenoeg niet zichtbaar kozijn uitvoeren.

- Het totaal aantal mogelijke ingrepen is maatwerk en afhankelijk van de gewenste functies per ruimte in het pand en rekening houdend met de aanwezige monumentale waarden.

2. Dakvensters zijn toegestaan in het dakvlak

- T.b.v. extra daglicht op de eerste verdieping en de tweede verdieping / zolder.

- Dakvensters dienen verticaal geplaatst te worden.

- De dakvensters op de eerste verdieping mogen minimaal beschikken over de grootte van een 6 pans dakraam.

- De dakvensters op de tweede verdieping mogen minimaal beschikken over de grootte van een 4 pans dakraam.

- Het totaal aantal dakramen wordt per pand afgewogen naar aanleiding van functies en indeling en rekening houdend met de monumentale waarden.

3. Het gebruik en de inrichting van de tuin binnen de hagen is naar inzicht van de toekomstige bewoners/eigenaren. Uitzonderingen zijn:

- de haag, het terrein moet omgeven zijn door een beukenhaag. De haag dient circa 1,25m1 hoog te zijn en is in eigendom en beheer bij de bewoners.

- het bijgebouw; zie hieronder voor nadere regels.

- De met betongtegels verharde plint rond het monument en het tegelpad dat loopt van de straat naar de monumenten.

- per kavel maximaal 1 toegangspad op de historische plek en maximaal 1 karrenspoor t.b.v. toegang tot de kavel met de auto, welke integraal wordt mee ontworpen.

- Het toegangspad en het karrenspoor zijn tot aan de openbare weg in particulier eigendom. Beheer en onderhoud dient daarmee door de bewoners uitgevoerd te worden.

4. Incidenteel is het denkbaar om een kelderkoekoek uit te graven.

- Vergroten van ramen in de koekoeken is incidenteel mogelijk ten behoeve van toegang en/of lichtinval in de kelder.

Interieur

6. Doorbraken van bestaande wanden zijn mogelijk. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in hoofdstructuur en tussenwanden. De hoofdstructuur dient gehandhaafd te blijven. Tussenwanden mogen doorbroken worden, mits de plafond- en wand aanzetten van de oorspronkelijke wand zichtbaar blijft.

7. Het plaatsen van nieuwe wanden op locaties waar zich momenteel geen wanden bevinden is mogelijk, mits de hoofdstructuur zichtbaar blijft.

8. Verdere spelregels v.w.b. het interieur zijn niet aanwezig. Beoordeling van een plan op basis van de bouwhistorische waardering.

9. Isolatie middels bijvoorbeeld voorzetwanden is mogelijk, mits aangetoond dat bouwfysisch geen problemen ontstaan.

Bovenstaande regels geven een richting. Het uiteindelijke plan is maatwerk en dient afzonderlijk beoordeeld te worden. Geadviseerd wordt vroegtijdig in constructief overleg te treden met erfgoed adviseur van de gemeente Arnhem. Zo kan vroegtijdig gezamenlijk de juiste koers worden bepaald.

Bijgebouwen

> Per erf kan er maximaal 1 bijgebouw gemaakt worden. Daarin zijn desgewenst verschillende functies te combineren (parkeren, kippenhok, opslag etc). Hierdoor voorkomen we een wirwar aan schuurtjes en worden eigenaars gestimuleerd een weloverwogen, goed ontworpen gebouwtje te bouwen.

> Erven zijn hiërarchisch van opzet. De bijgebouwen op zeven provinciën zijn dus duidelijk ondergeschikt aan het hoofdgebouw, d.w.z. kleiner, lager, minder gedetailleerd en hebben een lage goothoogte. Inspiratie kan zijn de traditionele kippen- of kapschuur.

> Eenvoudige materialen zoals hout worden aanbevolen en zoals overal op het terrein geldt als kleur voor deze nieuwe toevoegingen donkergrijs (RAL 7043), ook voor het dak. Hierdoor zal het geheel sober en terughoudend overkomen.

> Formaat: maximaal 5 x 7 m. Dat is de helft van zowel de lange als korte zijde (14m x 10m).

> Bijgebouw heeft een zadeldak, een lessenaarsdak of de vorm van een kapschuur (zadeldak met lage en hoge zijde). De hellingshoek van de daken is 20 - 50°.

> Goothoogte max. 2,10 m. Dat is max 2/3 van de goothoogte van het huis. Voor een

lessenaarsdak of kapschuurvorm geldt dat voor de goothoogte van laagste zijde.

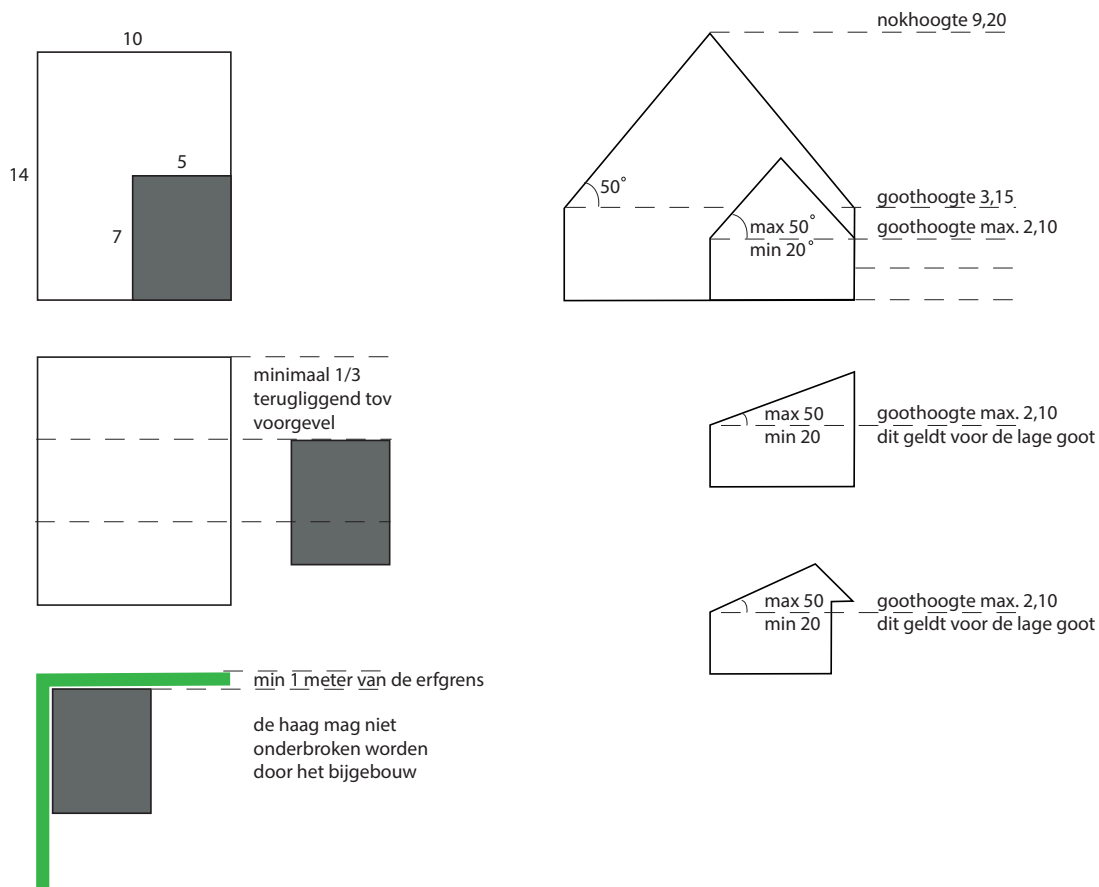
> Nokrichting van het bijgebouw is parallel aan of haaks op hoofdgebouw of kavelgrens en in de richting van de lange zijde van het bijgebouw.

> Er zijn zoekgebieden aangegeven voor de bijgebouwen. De positie van het bijgebouw ligt op minstens 1/3 van de lengte van het hoofdgebouw naar achter versprongen. Rekening is gehouden met de (kroonprojectie van) bestaande te behouden bomen, de ruimte daaronder is vrijgehouden. Verder is rekening gehouden met de bezonning van de kavel

> Bijgebouw staat op min 1m. van de erfgrans i.v.m. voldoende ruimte voor de haag en wordt niet gesitueerd op de verharde plint rondom het gebouw.

Zoekgebied bijgebouw

Bijgebouwen

niet zo

niet zo

niet zo

Geen bijgebouwen die het hoofdgebouw, de boerderij, naar de kroon willen steken. Geen chaletjes of mini-paleisjes. Niet teveel detail, geen hoge dakgoot, niet meer ramen dan het hoofdgebouw. Elk kavel op Zeven Provinciën is een erf, dus benader dit agrarische erf zoveel mogelijk door bijgebouwen te bouwen die lager in hiërarchie zijn dan het hoofdhuis. Kleiner, lager, minder gedetailleerd, met een lage goothoogte, terughoudendheid met ramen. Laat je inspireren door bijvoorbeeld de kapschuur, ook om te parkeren. Gebruik eenvoudige materialen zoals hout, uiteraard weer het hele bijgebouw in donkergrijs (RAL 7043).

Maar zo

Of zo

Erfafscheidingen en toegangshekken

niet zo

niet zo

niet zo

De tuinen op Zeven Provinciën worden omzoomd door beukenhagen. De hagen zijn max 1,25 m hoog en zijn in eigendom en beheer bij de eigenaar van de woning.

Geen (zichtbare) hekwerken om de tuinen heen, evt gaas hekken aan binnenzijde van de tuin tegen de haag aan en lager dan de haag (bijvoorbeeld tegen wild in de tuin).

Geen toegangspoorten met een hoop pretentie, wat passend zou zijn bij een landgoed of een stadsvilla. Ook geen afschrikwekkende hekwerken. Geen massieve hekwerken. Geen toegangshekken hoger dan 1,20 m.

Alles op de Zeven Provinciën probeert bij te dragen aan de landelijke idylle. De boerderijen hebben dus eenvoudige, landelijke hekwerken indien een hekwerk gewenst is om het oprijpad af te sluiten, bijvoorbeeld tegen wild. Hekwerken uiteraard wel in donkergrijs (RAL 7043).

Maar zo

En zo

Of zo

2.3 Bos en Heide

Bos en Heide

Door de Veluwe over het terrein heen te trekken en de 2 historische enclaves daarin uit te snijden wordt direct duidelijk welke gebouwen uit de oorlog zijn en welke van daarna. De naoorlogse gebouwen staan namelijk als hutjes op de hei. Ze liggen verzonken in of opgetild door het glooiende Veluwe landschap dat hier omheen getrokken is. Ook hier terrassen die als aaneengesloten sokkels om de gebouwen heen liggen.

Sokkels

Deze sokkels vormen de privéruimten van de bewoners, het terras van het restaurant etc. Ze worden niet opgeknijpt door schuttingen of coniferenhagen; ook op de sokkels hier geen afscheidingen hoger dan 1,00 m.

De terrassen en paden vormen één aaneengesloten sokkel en daarop is alle ruimte om tuinmeubilair en potten op te zetten maar het is ook mogelijk om gaten in de sokkel te maken waarin je een groentetuintje of boom kan planten. Hiermee wordt de sokkel verlevendigt, maar niet verknijpt.

Tuinen

Enkele panden die in bos en hei staan hebben grotere private delen, verscholen in de natuur. deze delen die als tuin zijn in te richten zijn van het overige landschap gescheiden met landschappelijke elementen: een bosstrook, houtwal of takkenril.

Paden

De paden zijn zoals je ze op de Veluwe verwacht: meanderende zandpaden. De exacte ligging van de paden kan op de hei weleens wisselen: omdat mensen (en dieren) nu eenmaal de makkelijkste routes nemen zullen er wellicht 'olifantenpaadjes' ontstaan. Dat is geen probleem, dat hoort bij de hei. Om deze paden te verstevigen kan grind toegevoegd worden.

Het eerste gedeelte van de paden, beginnend aan het einde van de oprijlaan tot aan de slagbomen die aanduiden waar de natuur de overhand krijgt, zijn de paden extra stevig gemaakt (met een gestabiliseerde halfverharding of een zandig open asfalt)

Parkeren

Parkeren gebeurt op de centrale parkeerplaats op de voormalige appelplaats op KKN, of op een niet prominente plek binnen het priveterrein bij het gebouw indien aanwezig.

Verlichting

In het heidegebied is geen openbare verlichting aanwezig. Verlichting komt vanuit of vanaf de gebouwen. Duisternis is hier juist een van de kwaliteiten, dus ook geen hele gevels fel aanlichten o.i.d., dat past niet in het natuurlijke karakter van dit deelgebied.

Flexibiliteit

De toekomstige bestemming en invulling van de gebouwen op de hei is op het moment van schrijven deels onduidelijk. Waar de ingangen zitten, waar eventueel laden en lossen plaats moet vinden dus ook. Daarnaast veranderen gebouwen in de loop der tijd ook weer van functie of inrichting, dus het zal ook in de toekomst wel eens nodig zijn de ligging van de paden aan te passen. Zolang de principes die bij dit heidegebied horen aangehouden worden is dat geen probleem.

KKN 7b omringd door de eindeloze Veluwe

Gebouwen op een sokkel in de heide
(hier als voorbeeld een sokkel met grasvlakken erin)

Folly's

Folly's

Op het voormalige militaire terrein aan de Koningsweg draaide alles om camouflage. Met dit thema in gedachten worden in het bos een aantal folly's (van het Engelse Folly: gekheid) gerealiseerd. Bijzondere architectuurtjes die mens of dier op een bepaalde manier voor de gek houden en zich verrassend goed voegen in het Veluwe landschap.

Basis-camouflage stap is dat de folly-gebouwtjes het terrein niet domineren maar te gast zijn in het landschap. Vanaf één punt is slechts één of hooguit enkele folly's in één blik te zien. Vanuit de folly's heb je een groot gevoel van privacy en exclusiviteit. Het thema camouflage wordt verder uitgewerkt door te verstoppen of te vernommen. Folly's kunnen zich verder aan het oog onttrekken door meer en meer op te gaan in het bos en bijvoorbeeld onder het maaiveld. De folly's kunnen ook, net als de officierswoningen op ZP, juist wél aanwezig zijn maar zich als iets anders voordoen, of zich op een ander niveau onzichtbaar maken- bijvoorbeeld met slimme ontwerpprincipes zoals die van de jachthut die zich uittilt boven ooghoogte van het wild.

Afmetingen:

De folly's zijn maximaal 165 m³. Het volume kan verdeeld worden over één of meer verdiepingen. De footprint mag bij een folly van 1 verdieping maximaal 40 m² zijn, en bij twee of meer verdiepingen maximaal 35 m².

Daarnaast kan een buitenruimte van maximaal 25 m² gerealiseerd worden, middels een vlinder/balkon/veranda aan de folly vast, die integraal onderdeel uitmaakt van de architectuur dus. Het is nadrukkelijk géén afzonderlijk plaatsje, terrasje of tuin die de eenheid en aaneengeslotenheid van het boslandschap verstoort.

Het landschap als tuin

De verschillende folly's hebben geen tuinen, het hele omliggende natuurlandschap is de tuin.

Zoeklocaties

De aangegeven locaties zijn zoekruimtes waarbinnen deze folly's gebouwd kunnen worden, de folly's zelf worden kleiner volgens hierboven beschreven afmetingen.

Bomen als basis

Alle echt grote bomen laten staan. Ontwijken of integreren in het gebouw.

Wortels van de bomen intact laten. Kies in geval van wortels voor een zwevende constructie, op een vlinder, op palen of tussen de bomen hangend.

Bij de realisatie van de folly's dient de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht te worden met het oog op bestaande bomen. Met de bouwwijze en toelevering dient dus al rekening met de omstandigheden gehouden te worden.

Variatie

Door te verspringen in rooilijn, in hoogte (in maaiveld, iets boven maaiveld of in de lucht) en te variëren in bebouwingsrichting van de bij elkaar in de buurt gelegen bebouwing ontstaat een gevarieerd beeld.

Kleur

De folly's doen zich voor als iets anders, maken zichzelf onzichtbaar - ze spelen met het thema camouflage. Hier wordt de standaard grijs tint RAL-7035 of RAL-7043 dus niet voorgeschreven. Hier geen duidelijkheid over wat nieuw is en wat oud, de folly's verwarren juist.

Hergebruik

Op Buitenplaats Koningsweg worden een aantal panden gesloopt en wordt het terrein heringericht. Daarbij komt veel materiaal vrij, van muren tot boomstammen, dat gebruikt zou kunnen worden bij de nieuwbouw van de folly's. Bij het ontwerpen en bouwen van de folly's worden de ontwerpers nadrukkelijk uitgedaagd na te gaan welk overbodig materiaal op het terrein geoogst en hergebruikt kan worden. Voor 3 folly's is met opzet gekozen voor locaties waar nu al gebouwtjes staan, zodat deze hergebruikt en getransformeerd kunnen worden.

Kapel en boswachterswoning

In het bosgebied waar de folly's staan bevinden zich twee bijzondere bestaande gebouwtjes, die al een soort folly's zijn: de 'kapel' (KKN F) en de 'boswachterswoning' (KKN 12). Beide zijn ook niet (meer) wat ze lijken te zijn.

Ook voor de te verplaatsen kapel zijn de richtlijnen gelijk als voor de folly's.

De 'boswachterswoning', is door z'n verschijningsvorm en gebruik een uitzondering op de regel: deze bewoonde woning op de hoek van het bos is in tegenstelling tot de folly's en kapel een grondgebonden, traditionele boswoning. Een tuin is hier dus in tegenstelling tot de overige folly's en kapel wel toegestaan. Een houtwal, beukenhaag of een eenvoudig houten hekje tot 1.00 m hoog kunnen de kavel omzomen. Om het beeld te laten slagen dient de tuin zo landelijk mogelijk gehouden te worden, in objecten, soortkeuze en materialisering.

Op de volgende pagina's worden enkele voorbeelduitwerkingen van folly's getoond.

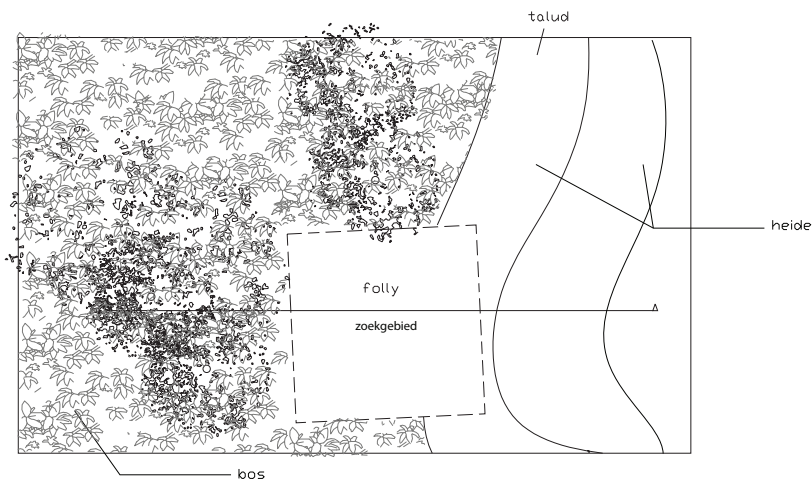
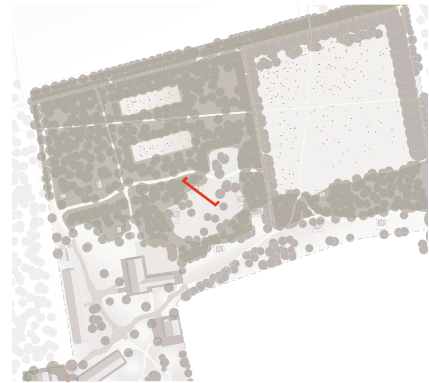
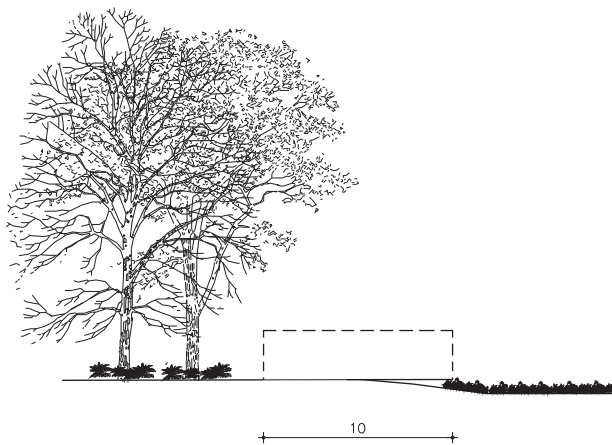

Voorbeeld van een folly in het bos
Tham & Videgard Arkitekter, Zweden

Kapel in het bos

Voorbeeldfolly: Bosrand

Doorsnede en plattegrond

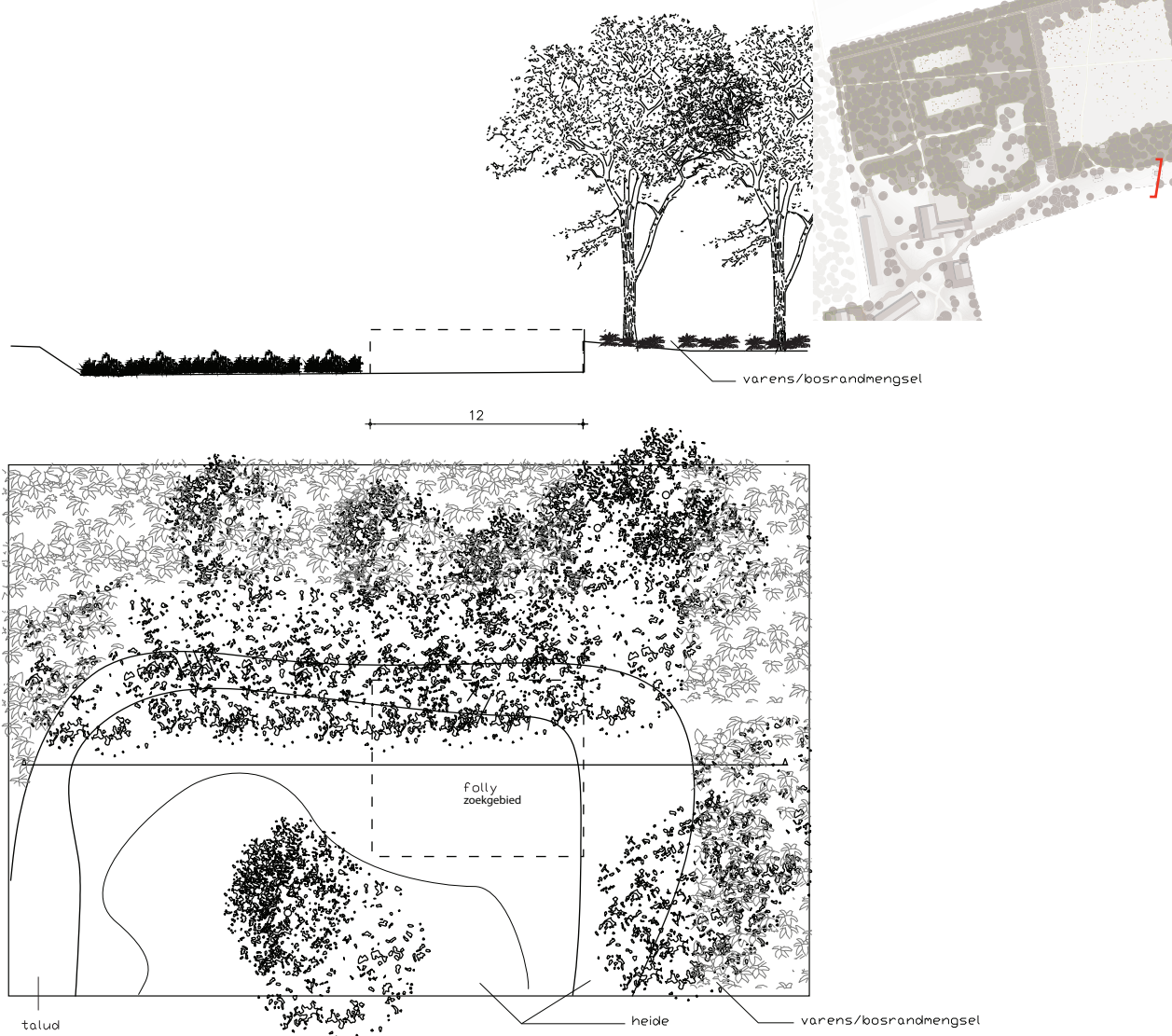
Impressie

De folly's maken gebruik van de in het terrein aanwezige hoogteverschillen, die als gevolg van de geterrasseerde aanleg van het terrein zijn ontstaan.

De folly in deze voorbeelduitwerking zweeft iets boven het veld, en maakt zich daardoor los van het landschap.

Door de ligging in de knik van de bosrand, in een natuurlijke opening tussen de grote bomen, en is er vrij uitzicht over het veld terwijl het gebouwtje zelf geheel opgaat in het bos.

Voorbeeldfolly: Verdiept

Doorsnede en plattegrond

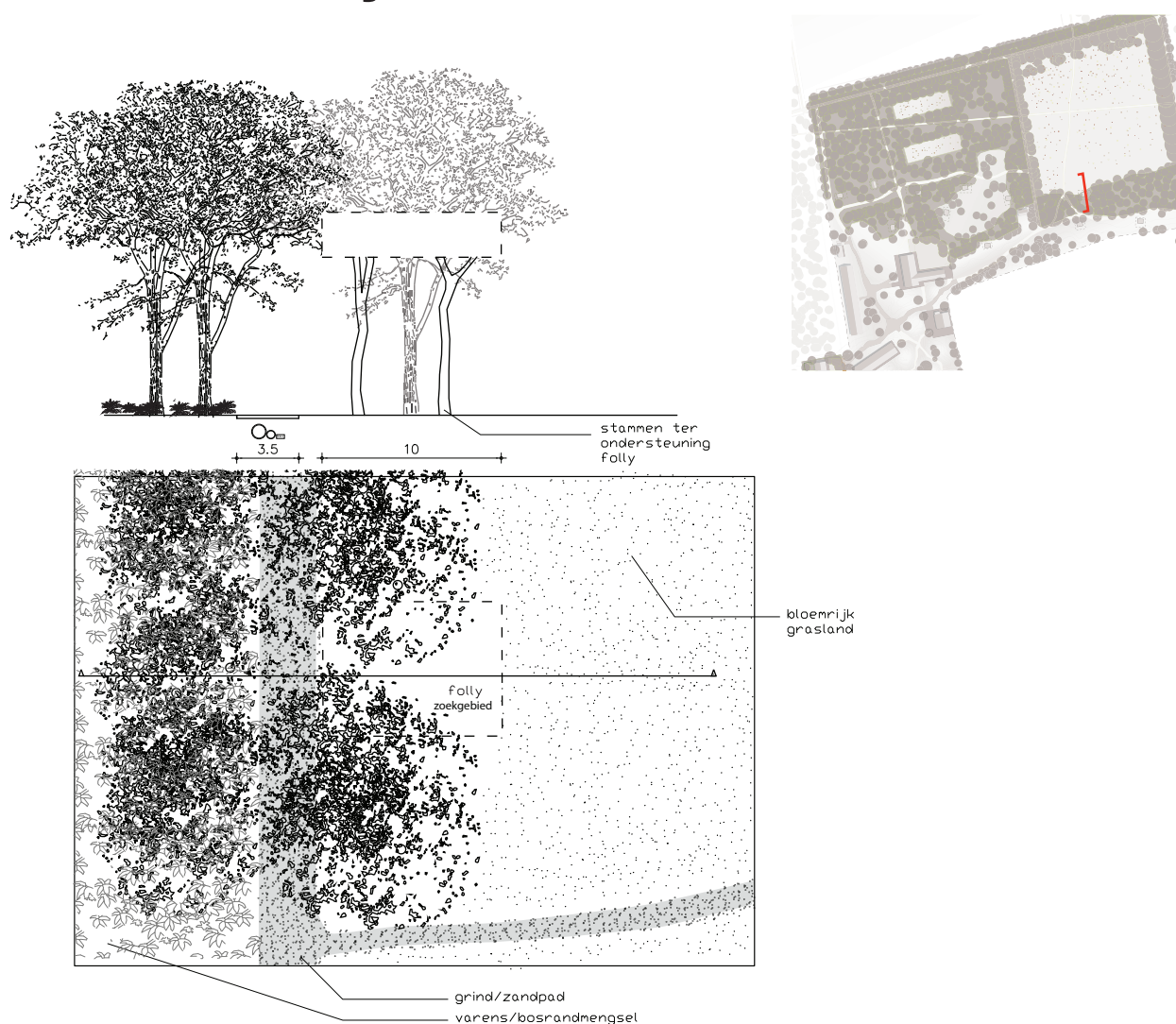

Deze mogelijke folly bevindt zich in een glooiend heidelandschap.

Door het landschap door te trekken over het dak gaat deze folly geheel op in zijn omgeving.

Impressie

Jachthut folly

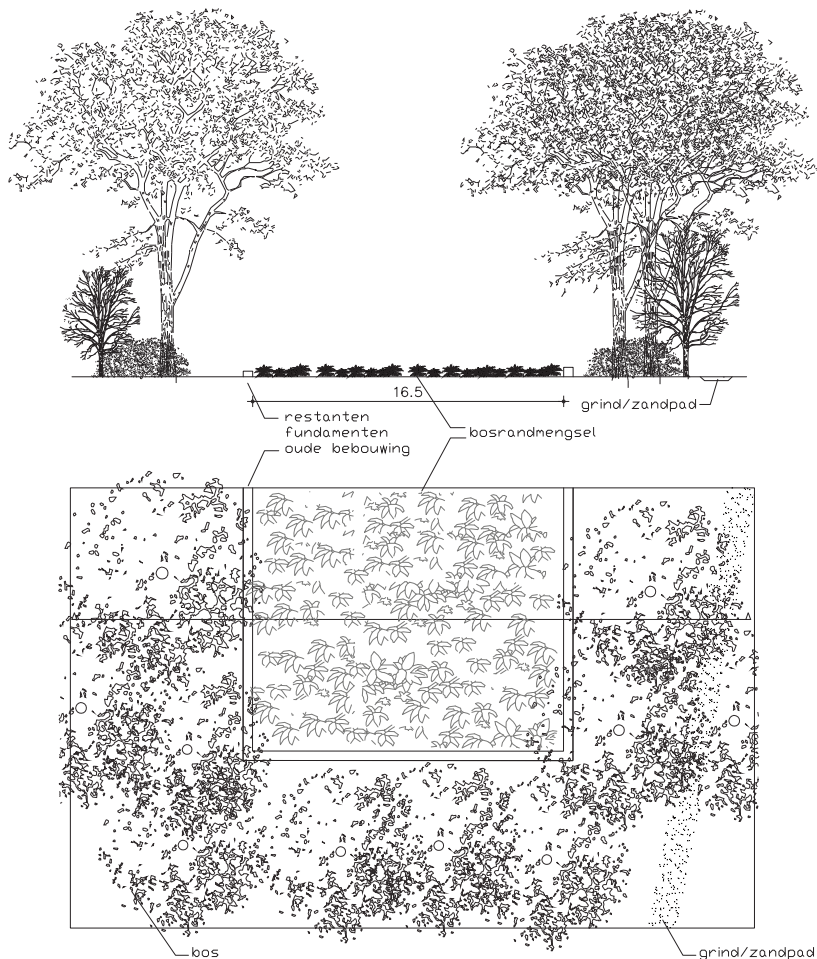
Doorsnede en plattegrond

Impressie

In de bosrand uitkijkend over het veld zou een folly zich kunnen vermommen zoals een jachthut / hoogzit dat ook doet: door zich op te tillen tussen de boomkronen. Vanaf het maaiveld valt de folly nauwelijks op: mens en dier kunnen er gewoon onderdoor kijken.

Boskamers

Doorsnede en plattegrond

Impressie

De boskamers liggen op de plek van twee voormalige naoorlogse kazernes (KKN 24 en 25). In het Publiek Programma van Eisen (PPvE) is aangegeven dat deze kazernes op een creatieve manier gesloopt dienen te worden. Op de footprint van de gebouwen worden twee boskamers aangelegd, beplant met inheemse (zeldzame) bosrandsoorten. De restanten van de muren of fundamenteën van de gebouwen worden indien mogelijk gebruikt om de twee boskamers te begrenzen, waardoor twee enclaves in het bos ontstaan: bijzondere, verstilde openbare ruimten.

3. Algemeen

Beheer en eigendom

Beheer en eigendom

Het landschap op de Buitenplaats Koningsweg is in beheer bij de gemeente Arnhem. Het landschap loopt tot aan het terras of de tuin.

Als een gerealiseerd terras rondom een gebouw kleiner is dan de eigendomsgrenzen, neemt de gemeente het beheer van de overige grond op zich. De inrichting is dan gelijk aan het omliggende landschap. Heide, gazon, bos enz.

Voor de folly's geldt dat een zoekgebied van 100 m² per folly is vastgesteld, waarbinnen een oppervlakte van 40 m² voor een folly met één bouwlaag, en 35 m² voor een folly van 2 bouwlagen benut mag worden. Daarnaast is er ruimte voor een terras

aansluitend op het bouwwerk van maximaal 25 m². De niet in gebruik genomen ruimte binnen het zoekgebied van 100 m² komt in eigendom van de gemeente, die hiervan ook het beheer op zich zal nemen. Dit zelfde geldt voor de kapel.

De toegangspaden en karrepaden op ZP vallen die buiten de erfgrans vallen zijn eigendom van de particuliere eigenaren.

De sokkels van de woongebouwen KKN 4, 5 en 6 hebben een breedte van 3 m, waarvan de 2 meter tegen de gevel in gebruik genomen mag worden door de bewoners en 1 meter openbaar pad is.

Beheer Landschap

ALGEMEEN:

De enclaves van KKN wordt 'netjes' beheerd, zoals in de stad. De enclave ZP wordt iets extensiever beheerd zoals het landelijk gebied. de rest van het terrein wordt beheerd als natuur, net als de omliggende natuurgebieden.

INHEEMS/EXOOT

Het terrein van kamp Koningsweg Noord en Zeven Provinciën is in verschillende fases beplant. Het is niet altijd duidelijk wat uit welke periode stamt, of het zich spontaan gevestigd heeft of verwilderd is. Sommige beplanting dateert uit de periode van de heideontginningen van vóór WO2. De lanen en houtwallenstructuur waartussen de WO2 kazerneterreinen zijn ingepast zijn daar voorbeelden van, maar ook enkele bosvakken. Die bestaan deels uit inheemse bomen zoals eiken en beuken, deels uit exoten zoals de Amerikaanse eik of de Douglass spar.

Het is goed voorstelbaar dat er in de aanleg van de kazerneterreinen door de Duitsers ook bomen als sparren bijgeplant zijn, in elk geval maken ook de sparren op het terrein deel uit van die historische enclaves juist omdat ze benut zijn als prominent decor van deze rijksmonumentale terreinen.

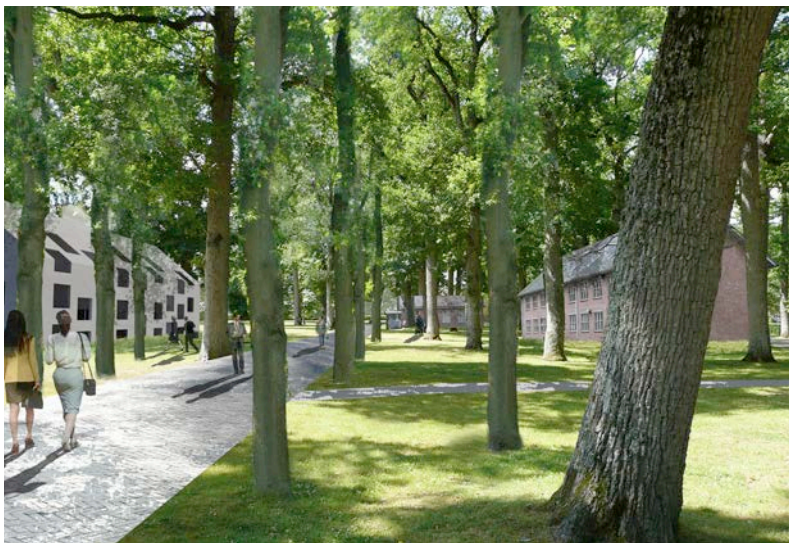
Hoewel de buitenplaats Koningsweg voor een groot deel heel natuurlijk ingericht zal worden en deze exotische vegetatie daar in principe niet in past, willen we deze fase uit de geschiedenis die kenmerkend is voor het hele, landgoed-achtige gebied ten Noorden van Arnhem, niet verwijderen. Voor deze soorten geldt dat we de oude bomen waar mogelijk behouden worden, maar dat spontane opslag hiervan actief verwijderd wordt. Ook zullen er geen nieuwe bomen van aangeplant worden, als er (laan) bomen of bosvakken van deze soorten vervangen worden zal dat door inheemse soorten zijn. Van de beplanting na WO2 zijn kenmerkende bomen gespaard, ook als dit geen bomen zijn die je hier van nature zou verwachten. Ook deze zullen onderdeel gaan uitmaken van het toekomstige natuurlijke landschap. Mogelijk zullen ze de goede verstaander herinneren aan de periode dat dit bos of deze hei nog bebouwd was. Ongewenste soorten zoals de Amerikaanse Vogelkers worden bestreden.

OPRIJLAAN KKN

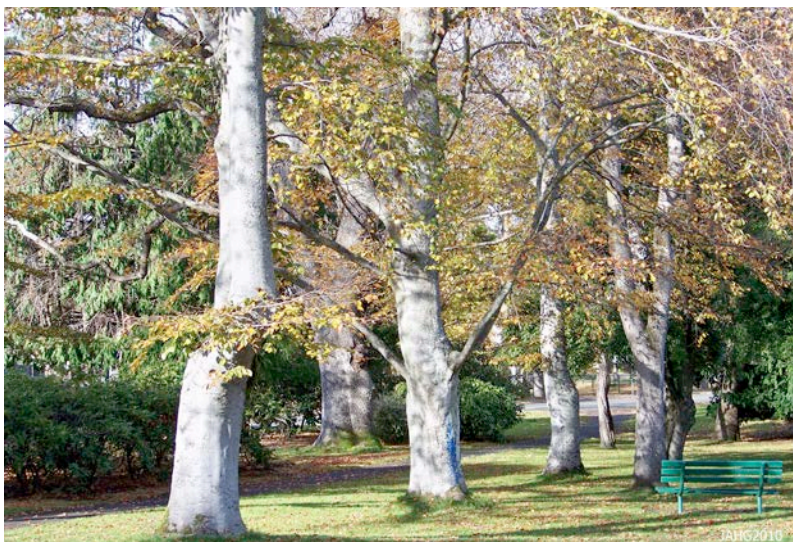
Zowel Amerikaanse eik en inlandse eiken maken onderdeel van de terreinopzet

Beheer Landschap

KKN

Gazon, laan en en solitaire bomen

KKN 1,2,3, BEUKENBOS

beuken met ondergroei van gras

BOSKAMER

een herkenbaar, onderhouden vlakje in een bos.

KKN

Als gazon beheerd gras vormt de basis van deze enclave, dus onder de lanen, op Appèlplaats en tussen de gebouwen van KKN.

BEUKENBOS BIJ KKN 1,2,3

Dit deel van KKN is vrij dicht begroeid met beuken. Doel is toch ook hier waar mogelijk gazon onder de beuken te realiseren om een eenheid te vormen met de rest van KKN. Daar de boomkronen te dicht zijn is zal geen gras groeien en blijft de bodem kaal / bezaaid met beukenblad.

PARKEERPLAATS KKN

Voor de beplantingsvakken op de centrale parkeerplaats ter plaatse van de na-oorlogse appèl plaats wordt het volgende mengsel voorgesteld van berken met groenblijvende en onderhoudsarme varenondergroei. Ruwe berk, Zachte naaldvaren, Stijve Naaldvaren, Geschubde Mannetjesvaren, Tongvaren, Eikvaren. Voor de groei van deze planten is het van belang om de grond niet uit te laten drogen. Indien nodig vertollig blad tussen varens inbrengen om uitdroging te voorkomen.

ACHTERSTE BOS / FOLLYBOS

De Potentieel Natuurlijke Vegetatie is gezien de arme, zandige en droge ondergrond in dit gebied in principe Eiken-Berkenbos, dat overwegend bestaat uit zomereik, ruwe berk en zachte berk in de gemiddelde aandeelsverhouding 3 : 2 : 1. Daarnaast zijn er vaak tal van andere soorten in mindere mate aanwezig, zoals Winterlinde, Zoete kers, Hazelaar.

Doordat zich hier in de loop der tijd door aanplant en spontaan allerlei bomen gevestigd hebben is het bosbeeld hier heel gemengd.

Beheer is er in principe voornamelijk op gericht om paden veilig te houden en ongewenste soorten te verwijderen.

BOSKAMERS

In het bovengenoemde bos zullen op de plek van twee voormalige naoorlogse kazernes (KKN 24 en 25) op de footprint van de gebouwen twee boskamers aangelegd worden, bijzondere openbare ruimtes in het bos die door de restanten van fundamenteen herinneren aan de tijd dat hier bebouwing stond.

Inheemse, bijzondere vegetatie maakt hier speciale plekken van.

Deze vegetatie zal en mag zich aanpassen naar de omstandigheden. Doordat er restanten van de bebouwing blijven staan als lage muurtjes om de tuinen heen zullen het herkenbare, bijzondere plekken blijven. Bomen en heesters verwijderen.

HEIDE

HEIDE

Gewenste en te verwachten soorten zijn onder andere:

struikhei, dophei, kraaihei, bochtige smeie, pijpestrootje, korstmossen waaronder Rendiermos- en bekertjesmossoorten.

Ook solitaire berken en grove dennen geplant of bestaande bomen behouden. Een bebossingspercentage van 10% is hier acceptabel, een vergrassingspercentage van 50% ook. Verder beheer zal erop gericht moeten zijn bebossing en vergrassing te voorkomen door eens in de paar jaar het terrein te laten begrazen. Voor de bewoners en gebruikers van het terrein kan dit een feestelijk moment worden.

HEISCHRAAL GRASLAND OP NOORDOOSTELIJK DEEL TERREIN

Het geterrasseerde voormalige sportveld achter de voormalige sporthal heeft zich afgelopen jaren ontwikkeld tot een mooi schraal bloemrijk grasland. Door begrazing (evt aangevuld door maaien) kan dit veld zich nog verder ontwikkelen en kan hier zo mogelijk de heide die nu al aan de randen van het veld bevindt zich uitbreiden over dit terrein.

Op en net ten noorden van het noordelijk talud naar het hoger gelegen gedeelte noordelijk van dit geterrasseerde veld heeft zich een zone met oa struikheide en brem ontwikkeld. Beheer is er hier in deze zoom op gericht dat deze heide zich verder kan ontwikkelen en verbossing wordt tegen gegaan.

De zone daar weer noordelijk van, tot aan het pad, is de zone van de voormalige stormbaan. Hier staan reeds berken sparren en veel jonge eiken. Deze zone mag zich verder tot boszone ontwikkelen.

HEISCHRAAL GRASLAND

Schraal grasland, op achtergrond talud met heide, daarachter bosstrook.

BLOEMRIJK GRASLAND OP DE ZEVEN PROVINCIEËN

De boerderij-bunkers van Zeven provincien zijn gegroepeerd rondom een grasveld. Ook dit veld is geterrasseerd. Dit veld wordt beheerd als bloemrijk grasland. Opslag van bomen wordt (vnl Amerikaanse Vogelkers) verwijderen.

Onderhoud: jaarlijks 1 keer maaien en afvoeren en/of incidenteel begrazen.

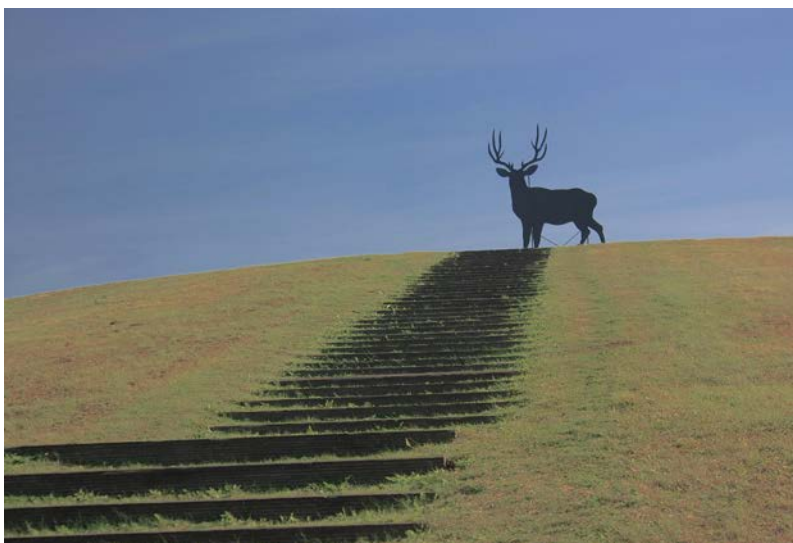
BLOEMRIJK GRASLAND ZP

Beeld van extensief beheerde agrarische weide

Kunst in de Openbare ruimte

Buitenplaats Koningsweg is een culturele enclave; een bijzondere en unieke plek waar (tijdelijke) kunst en landschap, wonen en werken, natuur, erfgoed en architectuur hand in hand gaan.

In de openbare ruimte van de Culturele Enclave Buitenplaats Koningsweg kunnen (tijdelijke) kunst en kunstuitingen overal op het terrein en op en aan de gebouwen zichtbaar en aanwezig zijn, zolang deze in harmonie zijn met het concept Culturele Enclave. Het uitgangspunt bij de beoordeling van de (tijdelijke) kunsten kunstuiting is de harmonie met de 'ingrediënten' die in het gebied voorhanden zijn: landschap, natuur, erfgoed, en de kunsten. Vanwege het karakter van het terrein (wonen en werken) kunnen er geen grootschalige activiteiten in de openbare ruimte plaats vinden.

Tijdelijk beeld openbare ruimte
Hert - Stichting G.A.N.G.

Speelvoorzieningen

De kinderen op het terrein wonen midden op de Veluwe. Het bos, de gazons, de velden de heide en zandverstuivingen: het is één groot speelparadijs. Er worden daarom geen extra (niet natuurlijke) speelvoorzieningen in het gebied geplaatst.

Speelparadijs op de Veluwe
kindersitehogeveluwe.nl

Verlichting

Verlichting

De duisternis is een grote kwaliteit van dit gebied (omgeven door EHS en Natura 2000). Verlichting is dus terughoudend aangebracht, met name op KKN, op parkeerplaatsen en op de twee entrees van ZP.

Verlichting op de gebouwen zelf spaarzaam toepassen: Niet om gebouwen aan te lichten maar om mensen en entrees bij te lichten.

niet zo

maar zo

Hemelwaterafvoer

Hemelwaterafvoer

Het principe voor het afvoeren van het hemelwater is dat elk gebouw afwatert op zijn directe omgeving. De afwatering vindt plaats in bos- of heidegrond in de diepste punten, of bij Zeven Provinciën in de omringende tuinen. In Kamp Koningsweg Noord loopt de afwatering onder de betonnen terrassen van de gebouwen door. De patiowoningen wateren af op ondergrondse grindkoffers.

Colofon

opdrachtgever

KondorWessels Projecten

Roy Hasselerharm, Arnold Sprakel

architect

MVRDV

Winy Maas, Jacob van Rijs en Nathalie de Vries
Renske van der Stoep, Emilie Koch, Pepijn Bakker

landschapsarchitect

Buro Harro

Harro de Jong, René van Seumeren,
Jolijn van den Berg, Stefanie van der Ploeg

